

БП 3-07(11)56(57).01

БОЙОВИЙ СТАТУТ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

АРТИЛЕРІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЧАСТИНА II

(Дивізіон, батарея, взвод, гармата)

КВІТЕНЬ 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР РАКЕТНИХ ВІЙСЬК І
АРТИЛЕРІЇ**

БП 3-07(11)56(57).01

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом командувача Сухопутних військ

Збройних Сил України

14 квітня 2021 року №273

**БОЙОВИЙ СТАТУТ
СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК****“АРТИЛЕРІЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
ЧАСТИНА II”****(Дивізіон, батарея, взвод, гармата)**

**Бойова публікація
командирам
артилерійських
підрозділів з порядку
підготовки та ведення
бойових дій**

КВІТЕНЬ 2021**ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:****обмежень для розповсюдження немає.****НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР****ВІЙСЬК І АРТИЛЕРІЇ****РАКЕТНИХ**

ПЕРЕДМОВА

Бойовий статут Сухопутних військ “Артилерія Збройних Сил України, частина II (дивізіон, батарея, взвод, гармата)” (далі – Бойовий статут) розроблено фахівцями Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії з урахуванням досвіду застосування артилерійських підрозділів під час проведення операції Об’єднаних сил (раніше Антитерористичної операції) (далі – ООС (раніше АТО)) на території Донецької та Луганської областей та відповідно до основних принципів та підходів, прийнятих у державах-членах НАТО.

Апробацію Бойового статуту здійснити протягом 2021 року під час проведення заходів бойової підготовки.

З усіх питань, що стосуються змістовної частини Бойового статуту, звертатись до Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії за адресою: 40021, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 165, Науково-дослідний центр ракетних військ і артилерії або svia@master.dod.ua (контактний телефон розробників – 0542-22-16-65).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ЗМІСТ	3
	ВСТУП	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	6
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
1	ОРГАНІЗАЦІЯ	8
1.1	Основи організації	8
1.2	Артилерійський дивізіон (батарея)	9
1.3	Реактивний артилерійський дивізіон (батарея)	11
1.4	Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея)	11
1.5	Мінометна батарея	12
1.6	Дивізіон артилерійської розвідки (батарея управління і артилерійської розвідки)	13
2	ЗАГРОЗИ	14
2.1	Розуміння загроз	14
2.2	Потенційні групи загроз	15
3	ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ	16
3.1	Фундаментальна природа управління	16
3.2	Організація і функції штабів	17
3.3	Організація управління	18
3.4	Штабні процеси і процедури	19
3.5	Інформаційні системи і мережі	22
4	РОЗВІДКА ТА БЕЗПЕКА	22
4.1	Артилерійська розвідка	22
4.2	Забезпечення безпеки дій	26
5	СЕРЕДОВИЩЕ БОЙОВИХ ДІЙ	27
5.1	Розуміння середовища бойових дій	27
5.2	Формування середовища бойових дій	28
5.3	Інформаційний вплив у межах середовища бойових дій	28
6	АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В ОБОРОНІ	29
6.1	Артилерійський дивізіон (батарея) в обороні	29
6.2	Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея, взвод) в обороні	34
7	АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В НАСТУПІ	36
7.1	Артилерійський дивізіон (батарея) в наступі	36
7.2	Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея, взвод) в наступі	43
8	АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ	45
8.1	Загальні положення	45
8.2	Ведення бойових дій	48
9	РОЗТАШУВАННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА	52

	МІСЦІ ТА ПЕРЕСУВАННЯ	
9.1	Розташування артилерійських підрозділів на місці	52
9.2	Пересування артилерійських підрозділів	54
10	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ	59
10.1	Основи забезпечення	59
10.2	Бойове забезпечення	59
10.3	Морально-психологічне забезпечення	62
10.4	Логістичне забезпечення	63
10.5	Медичне забезпечення	63
Додатки:		
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	64
	ДЛЯ ЗАМІТОК	65

ВСТУП

Даний Бойовий статут є доктринальним документом, який визначає загальний порядок дій артилерійських підрозділів у загальновійськовому бою (операції). Він дає змогу командирам та службовим особам органів управління артилерійських підрозділів ознайомитися з основними принципами та положеннями, якими вони повинні керуватися під час підготовки та ведення бойових дій.

Вимоги Бойового статуту ґрунтуються на досвіді застосування артилерійських підрозділів, здобутому під час проведення ООС (раніше АТО) на території Донецької та Луганської областей.

Бойовий статут розроблено відповідно до основних принципів та підходів, прийнятих у державах-членах НАТО та з урахуванням основних положень доктринальних документів, що визначають порядок застосування частин (підрозділів) у загальновійськовому бою (операції).

Апробацію Бойового статуту здійснити протягом 2021 року під час проведення заходів бойової підготовки.

Положення, викладені у Бойовому статуті, слід застосовувати творчо, не допускаючи формалізму і шаблонності. Зміст та послідовність роботи артилерійських командирів (начальників) і штабів залежать від обстановки, що склалася, наявності часу, рішень загальновійськового командира та завдань, які необхідно виконувати.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Артилерійська батарея – вогневий артилерійський підрозділ артилерійського дивізіону, **мінометна батарея батальйону** – основний вогневий артилерійський підрозділ батальйонної артилерії. Вони складаються зі взводу управління та вогневих взводів.

Артилерійський дивізіон – основний вогневий артилерійський підрозділ артилерійських частин та артилерії загальновійськової частини.

Внутрішньопозиційний маневр – маневр артилерійського підрозділу у межах зайнятого району ВП з метою швидкого виходу з-під можливого удару (вогню) противника.

Міжпозиційний маневр – маневр між районами ВП артилерійського підрозділу з метою зайняття вигідного положення для виконання визначених завдань або виведення підрозділів з-під можливого удару (вогню) противника.

Район вогневих позицій артилерійського дивізіону (батареї) – ділянка місцевості, зайнята або підготовлена до зайняття вогневими підрозділами для ведення вогню.

Район зосередження – ділянка місцевості, зайнята або підготовлена (намічена) для зайняття протитанковими артилерійськими підрозділами і забезпечує приховане розташування та своєчасний їх вихід на рубежі розгортання або в інший район.

Рубіж розгортання – ділянка місцевості на танконебезпечному напрямку, підготовлена (спланована) до зайняття або зайнята протитанковим артилерійським підрозділом для знищення атакуючих (контратакуючих) танків та інших броньованих машин противника.

Тактична група – тимчасово створене військове формування зі складу штатних підрозділів механізованої (танкової) бригади, посилене відповідними силами і засобами, склад яких визначається змістом і обсягом завдань, що виконуються.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
абр	Артилерійська бригада
АГ	Артилерійська група
АР	Артилерійська розвідка
АРГ	Артилерійська рекогносцирувальна група
БМ	Бойова машина
БпАК	Безпілотний авіаційний комплекс
БпЛА	Безпілотний літальний апарат
браг	Бригадна артилерійська група
БТГр	Батальйонна тактична група
батруар	Батарея управління і артилерійської розвідки
ВП	Вогнева позиція
ВППР	Військовий процес прийняття рішення
ВУП	Вогневе ураження противника
ГРА	Група реактивної артилерії
днар	Дивізіон артилерійської розвідки
ДРГ	Диверсійно-розвідувальна група
ЗМУ	Засоби масового ураження
КЗА	Комплекс засобів автоматизації
КСП	Командно-спостережний пункт
МПЗ	Морально-психологічне забезпечення
МтЗ	Матеріально-технічні засоби
НАБр	Начальник артилерії бригади
НЗФ	Незаконне збройне формування
ОВСТ	Озброєння, військова та спеціальна техніка
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
ПТРез	Протитанковий резерв
ПУАР	Пункт управління артилерійською розвідкою
ПУ	Пункт управління
ПУВБ	Пункт управління вогнем батареї
ПУВД	Пункт управління вогнем дивізіону
РВК	Розвідувально-вогневий комплекс
роабр	Розвідувальна артилерійська бригада
РСЗВ	Реактивна система залпового вогню
РТГр	Ротна тактична група

1. ОРГАНІЗАЦІЯ

1.1. Основи організації

1.1.1. Артилерійські підрозділи призначені для ураження об'єктів (цілей) противника з метою нанесення їм безповоротних втрат або заборони виконання завдань противником. Вони можуть виконувати завдання зі світлового забезпечення бойових дій загальновійськових підрозділів і стрільби артилерії вночі, розповсюдження агітаційного матеріалу, цілевказання та інші завдання.

Артилерійський дивізіон¹ – основний вогневий і тактичний артилерійський підрозділ. Він може уражати усіма або кількома батареями одну ціль або побатарейно – кілька цілей.

Артилерійська батарея² – вогневий і тактичний артилерійський підрозділ. Вона може одночасно уражати одну-дві цілі вогнем із закритої вогневої позиції або кілька цілей вогнем прямою наводкою.

Вогневий взвод – вогневий і тактичний артилерійський підрозділ, який виконує вогневі завдання у складі батареї або самостійно.

Взвод управління артилерійського дивізіону (батареї) – підрозділ бойового забезпечення, який призначений для ведення розвідки, обслуговування стрільби артилерії та забезпечення зв'язку.

Гармата³ виконує вогневі завдання та діє у складі взводу або самостійно.

1.1.2. Протитанкові артилерійські підрозділи призначені для знищення танків, іншої броньованої техніки противника, протитанкових засобів, а також вони можуть залучатись до руйнування фортифікаційних та інших споруд.

Протитанковий артилерійський дивізіон – основний вогневий і тактичний протитанковий артилерійський підрозділ. Під час виконання вогневих завдань прямою наводкою він може уражати одну або кілька груп цілей.

Протитанкова артилерійська батарея – вогневий і тактичний протитанковий артилерійський підрозділ, який має на озброєнні протитанкові гармати. Вона може одночасно уражати одну-дві цілі вогнем із закритої вогневої позиції або кілька цілей вогнем прямою наводкою.

Батарея протитанкових ракетних комплексів – вогневий і тактичний протитанковий артилерійський підрозділ, який має на озброєнні протитанкові ракетні комплекси (ПТРК). Вона може одночасно уражати кілька спостережних броньованих цілей.

Протитанковий артилерійський взвод (взвод ПТРК) – вогневий і тактичний протитанковий артилерійський підрозділ, який виконує вогневі завдання у складі батареї або самостійно.

¹ Артилерійський дивізіон – у подальшому, якщо не потрібна конкретизація, відноситься до дивізіону гаубичної, пушечної артилерії та реактивного артилерійського дивізіону.

² Артилерійська батарея – у подальшому, якщо не потрібна конкретизація, відноситься до батареї гаубичної, пушечної, реактивної артилерії та мінометної батареї.

³ Гармата – у подальшому, якщо не потрібна конкретизація, відноситься до гаубиці, пушки, бойової машини РСЗВ, міномету.

Протитанкова гармата (ПТРК) виконує вогневі завдання та діє у складі протитанкового артилерійського взводу (взводу ПТРК) або самостійно.

1.1.3. Підрозділи артилерійської розвідки призначені для добування розвідувальних даних про місцевість і противника в інтересах його ураження, а також для обслуговування стрільби артилерії.

Дивізіон артилерійської розвідки (батарея управління і артилерійської розвідки) – підрозділ артилерійської розвідки (АР), який призначений для розвідки противника та місцевості, визначення координат об'єктів (цілей), обслуговування стрільби, топогеодезичної прив'язки та метеорологічної підготовки артилерійських підрозділів.

Підрозділи дивізіону артилерійської розвідки (батареї управління і артилерійської розвідки) призначені:

звукової розвідки – для розвідки батарей, взводів, гармат противника за звуком пострілів та обслуговування стрільби артилерії;

радіолокаційної розвідки – для розвідки стартових позицій тактичних ракет і вогневих позицій (ВП) стріляючих гармат (мінометів) противника, виявлення та визначення поточних координат, швидкості руху цілей (танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів, автомобілів, живої сили, кораблів, десантно-висадочних засобів тощо) і обслуговування стрільби артилерії;

оптичної розвідки – для виявлення та визначення полярних і прямокутних координат об'єктів (цілей), обслуговування стрільби артилерії та спостереження за діями противника і своїх військ;

безпілотних авіаційних комплексів (БпАК) – для ведення повітряної розвідки способами оптико-електронного спостереження, фотографування та застосування радіоелектронних засобів з метою розвідки (дорозвідки) об'єктів (цілей) противника, місцевості й обслуговування стрільби артилерії;

топогеодезичні – для здійснення (контролю) топогеодезичної прив'язки елементів бойового порядку артилерії та розвитку артилерійської топогеодезичної мережі;

метеорологічні – для наземних метеорологічних вимірювань і комплексного зондування атмосфери, складання та передачі в артилерійські бригади (підрозділи) бюлетенів “Метеосередній”;

пункт управління артилерійською розвідкою (ПУАР) – для управління органами АР, своєчасного збору й обробки розвідувальних відомостей і доведення розвідувальних даних про об'єкти (цілі) до артилерійських начальників (командирів).

1.2. Артилерійський дивізіон (батарея)

1.2.1. Артилерійський дивізіон організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** штабу;
- в)** взводу управління дивізіону;
- г)** артилерійських батарей;

- д) взводу забезпечення;
- е) медичного пункту.

1.2.2. Під час підготовки до ведення операції (бою) артилерійський дивізіон може включатися (входити) до складу тимчасових формувань артилерії:

- а) артилерійської групи (АГ);
- б) розвідувально-вогневого комплексу (РВК);
- в) артилерійського резерву.

Артилерійський дивізіон артилерійської бригади (абр) може додаватися загальновійськовій бригаді⁴, яка діє у першому ешелоні, у складі передового, рейдового загону, авангарду або ар'єргарду або яка вводиться в бій. Артилерійський дивізіон бригадної артилерійської групи (браг) може додаватися загальновійському батальйону і діяти у складі батальйонної тактичної групи (БТГр). Артилерійський дивізіон зі складу АГ також може призначатися для підтримки загальновійської бригади (батальйону).

1.2.3. Артилерійська батарея організаційно складається з:

- а) командування;
- б) взводу управління батареї;
- в) вогневих взводів.

1.2.4. Артилерійська батарея діє, зазвичай, у складі артилерійського дивізіону. Артилерійська батарея зі складу браг може додаватися загальновійському батальйону (роті) і діяти у складі БТГр, ротної тактичної групи (РТГр). Артилерійська батарея зі складу артилерійського дивізіону, який доданий загальновійському батальйону, може призначатись для підтримки загальновійської роти.

1.2.5. На озброєнні артилерійських дивізіонів (батарей) знаходяться самохідні або причіпні гаубиці (гармати, гаубиці-гармати).

1.2.6. За своїми спроможностями артилерійський дивізіон (батарея) має забезпечувати здатність надавати підтримку силам наземних операцій вогнем і маневром, своєчасну, ефективну і рішучу вогневу підтримку з метою знищення, нейтралізації, придушення та дезорганізації сил противника, а також захоплення наземних цілей з досягненням результатів застосування вогню на великій території та в глибину.

1.3. Реактивний артилерійський дивізіон (батарея)

⁴ Загальновійськова бригада – у подальшому, якщо не потрібна конкретизація, відноситься до механізованої, танкової, мотопіхотної, гірсько-штурмової, аеромобільної, десантно-штурмової, повітряно-десантної бригади, бригади морської піхоти.

1.3.1. Реактивний артилерійський дивізіон організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** штабу;
- в)** взводу управління дивізіону;
- г)** реактивних артилерійських батарей;
- д)** взводу забезпечення;
- е)** медичного пункту.

Під час підготовки до ведення операцій (бою) реактивний артилерійський дивізіон може включатися (входити) до складу:

- а)** групи реактивної артилерії (ГРА), АГ;
- б)** розвідувально-вогневого комплексу;
- в)** артилерійського резерву.

1.3.2. Реактивна артилерійська батарея організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** взводу управління батареї;
- в)** вогневих взводів.

1.3.3. На озброєнні реактивних артилерійських дивізіонів (батарей, вогневих взводів) знаходяться бойові машини (БМ) реактивних систем залпового вогню (РСЗВ).

1.3.4. За своїми спроможностями реактивний артилерійський дивізіон (батарея) має забезпечувати здатність надавати підтримку силам наземних операцій вогнем і маневром, своєчасну, ефективну і рішучу вогневу підтримку з метою знищення, нейтралізації, придушення та дезорганізації сил противника, а також захоплення наземних цілей з досягненням результатів застосування вогню на великій території та в глибину.

1.4. Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея)

1.4.1. Протитанковий артилерійський дивізіон організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** штабу;
- в)** взводу управління дивізіону;
- г)** протитанкових артилерійських батарей;
- д)** батареї ПТРК;
- е)** взводу забезпечення;
- ж)** медичного пункту.

Під час підготовки до ведення операцій (бою) артилерійський дивізіон може включатися (входити) до складу протитанкового резерву (ПТРез).

1.4.2. Протитанкова артилерійська батарея організаційно складається з:

- а)** командування;

- б)** взводу управління батареї;
 - в)** протитанкових артилерійських взводів.
- Батарея ПТРК організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** відділення управління;
- в)** взводів ПТРК;
- г)** автомобільного відділення.

Під час підготовки до ведення операції (бою) протитанкова артилерійська батарея (батарея ПТРК) може включатися (входити) до складу ПТРеЗ або додаватися загальновійськовій бригаді (батальйону).

Під час ведення бойових дій протитанкова артилерійська батарея може залучатися до ураження цілей противника вогнем із закритої вогневої позиції.

1.4.3. На озброєнні протитанкового артилерійського дивізіону (протитанкових артилерійських батарей, батарей ПТРК) знаходяться протитанкові гармати, самохідні або переносні ПТРК.

1.4.4. За своїми спроможностями протитанковий артилерійський дивізіон (протитанкова артилерійська батарея, батарея ПТРК) має забезпечувати здатність надавати підтримку силам наземних операцій вогнем і маневром, своєчасну, ефективну і рішучу вогневу підтримку з метою знищення, нейтралізації, придушення та дезорганізації сил противника, а також захоплення наземних цілей з досягненням результатів застосування вогню на великій території та в глибину.

1.5. Мінометна батарея

1.5.1. Мінометна батарея організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** взводу управління батареї;
- в)** мінометних взводів.

1.5.2. На озброєнні мінометних батарей (взводів) знаходяться причіпні або самохідні міномети.

1.5.3. За своїми спроможностями мінометна батарея має забезпечувати здатність надавати підтримку силам наземних операцій вогнем і маневром, своєчасну, ефективну і рішучу вогневу підтримку з метою знищення, нейтралізації, придушення та дезорганізації сил противника, а також захоплення наземних цілей з досягненням результатів застосування вогню на великій території та в глибину.

1.6. Дивізіон артилерійської розвідки (батарея управління і артилерійської розвідки)

1.6.1. Дивізіон артилерійської розвідки (днар) зі складу розвідувальної артилерійської бригади (роабр) організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** штабу;
- в)** пункту управління артилерійською розвідкою;
- г)** батареї (звукометричної розвідки, радіолокаційної розвідки, безпілотних авіаційних комплексів, метеорологічної);
- д)** взводу зв'язку;
- е)** взводу забезпечення;
- ж)** медичного пункту.

1.6.2. Батарея звукометричної розвідки організаційно складається з командування та трьох звукометричних взводів.

Батарея радіолокаційної розвідки організаційно складається з командування, відділення управління та радіолокаційного взводу.

Батарея БпАК організаційно складається з командування, взводу зв'язку та двох взводів БпАК.

Метеорологічна батарея організаційно складається з командування, трьох метеорологічних взводів та радіостанції.

1.6.3. Дивізіон артилерійської розвідки зі складу абр організаційно складається з:

- а)** командування;
- б)** штабу;
- в)** пункту управління артилерійською розвідкою;
- г)** батареї (артилерійської розвідки, звукометричної розвідки, радіолокаційної розвідки, безпілотних авіаційних комплексів, метеорологічної);
- д)** взводу зв'язку;
- е)** взводу забезпечення;
- ж)** медичного пункту.

1.6.4. Батарея артилерійської розвідки організаційно складається з командування, взводу артилерійської розвідки та топогеодезичного взводу.

Батарея звукометричної розвідки організаційно складається з командування двох звукометричних взводів та двох обчислювальних взводів.

Батарея радіолокаційної розвідки організаційно складається з командування, відділення управління та двох радіолокаційних взводів.

Батарея БпАК організаційно складається з командування, взводу управління та взводу БпАК.

Метеорологічна батарея організаційно складається з командування, двох метеорологічних взводів та радіостанції.

1.6.5. Батарея управління і артилерійської розвідки (батруар) зі складу артилерії загальновійськової бригади організаційно складається з:

- а) командування;
- б) пункту управління артилерійською розвідкою;
- в) взводу (артилерійської розвідки, звукометричної розвідки, радіолокаційної розвідки, збору, обробки та доведення розвідувальної інформації та метеорологічного).

1.6.6. Дивізіон артилерійської розвідки, як правило, застосовується централізовано на напрямку зосередження основних зусиль (головного удару) оперативного угруповання військ. В окремих випадках один чи декілька розвідувальних артилерійських підрозділів (засобів) дивізіону може бути додано загальновійському формуванню, що діє на напрямку зосередження основних зусиль (головного удару).

Батарея управління і артилерійської розвідки зазвичай залишається в безпосередньому підпорядкуванні начальника артилерії бригади (НАБр). В окремих випадках один чи декілька засобів артилерійської розвідки батруар можуть бути додані артилерійським підрозділам бригади.

1.6.7. На озброєнні дивізіону артилерійської розвідки роабр знаходяться комплекси радіолокаційної та звукової розвідки, тактичні комплекси повітряної розвідки та комплекси метеорологічної розвідки.

На озброєнні дивізіону артилерійської розвідки абр (батруар) знаходяться оптико-електронні засоби розвідки та засоби топогеодезичної прив'язки, комплекси радіолокаційної та звукової розвідки, тактичні комплекси повітряної розвідки та комплекси метеорологічної розвідки.

1.6.8. За своїми спроможностями днар (бартуар) має забезпечувати здатність обслуговувати стрільбу артилерії, виявляти в режимі реального часу зміни у бойовій обстановці, положенні, характері дій військ, своєчасно виявляти і точно визначати місцезнаходження (координати) цілей, визначати результати вогневого ураження противника і необхідні данні для стрільби артилерії і пусків ракет вдень і вночі, широкого маневру підрозділами та засобами артилерійської розвідки.

2. ЗАГРОЗИ

2.1. Розуміння загроз

2.1.1. Загрози – сукупність умов і факторів, що створюють потенційну або реально існуючу небезпеку для повноцінного функціонування артилерійських підрозділів та здатності успішного виконання ними завдань.

2.1.2. Загроза є найбільш розповсюдженою характеристикою ризику – ймовірності виникнення події з небажаним (неочікуваним) результатом.

2.1.3. Загрози можуть класифікуватися за багатьма ознаками, основними з яких є напрямок виникнення, причини, характер впливу, передбачуваність, ймовірність настання тощо.

За напрямком виникнення загрози поділяють на:

- а)** зовнішні (небезпечні фактори, спричинені обставинами непереборної сили або діями противника);
- б)** внутрішні (фактори безпеки, спричинені неузгодженістю або помилковістю своїх дій).

За причинами виникнення загрози поділяють на:

- а)** об'єктивні (загрози, що виникають за сукупністю незалежних зовнішніх обставин);
- б)** суб'єктивні (загрози, спричинені діями (бездіяльністю) конкретних осіб або формувань).

За характером впливу загрози поділяють на:

- а)** прямого впливу (загрози, які становлять безпосередню небезпеку для артилерійського підрозділу);
- б)** опосередкованого впливу (загрози, які можуть вплинути на артилерійський підрозділ як наслідок впливу на інші формування військ (сил)).

За передбачуваністю загрози поділяють на:

- а)** передбачувані (небезпечні події з великою ймовірністю настання);
- б)** непередбачувані (раптові небезпечні події, умови та фактори).

За ймовірністю настання загрози поділяють на:

- а)** реальні (існуюча небезпека у реальному часі);
- б)** потенційні (прогнозовані небезпечні події, умови та фактори, що можуть виникнути у наслідок певних дій).

2.1.4. Найбільш критичними для артилерійських підрозділів є поєднання загроз, що можуть призвести до зниження (втрати) своїх спроможностей і, як наслідок, невиконання поставлених завдань під час підготовки та ведення бойових дій.

2.2. Потенційні групи загроз

2.2.1. Основними потенційними передбачуваними загрозами для артилерійських підрозділів під час підготовки та ведення бойових дій можуть бути:

- а)** можливий безпосередній вплив сил та засобів противника на артилерійський підрозділ у районах зосередження;
- б)** виявлення розвідкою противника дій артилерійських рекогносцирувальних груп (АРГ) артилерійських підрозділів під час розвідки районів та маршрутів;
- в)** виявлення противником пересування артилерійських підрозділів, особливо під час здійснення маршу до районів зосередження (районів ВП, рубіжів розгортання);

г) розкриття противником місць розташування елементів бойових порядків артилерійських підрозділів в районах ВП (рубіжах розгортання);

д) вогневий вплив противника за умов несвоєчасного залишення ВП після виконання вогневих завдань;

е) вогневий вплив противника під час змін районів ВП (рубежів розгортання);

ж) втрати ОВТ та особового складу бригади (дивізіону).

2.2.2. Командир артилерійського підрозділу та штаб зобов'язані аналізувати та враховувати усі групи загроз (ризиків) під час планування бойових дій та у ході їх ведення.

3. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ

3.1. Фундаментальна природа управління

3.1.1. Управління артилерійськими підрозділами – процес цілеспрямованого впливу командирів та їх заступників і штабів на підпорядковані підрозділи, що здійснюється для підтримання їх в готовності до виконання завдань за призначенням, підготовки та успішного виконання ними завдань у ході ведення бойових дій.

3.1.2. Мета управління артилерійськими підрозділами полягає у забезпеченні визначеного рівня їх бойової готовності, їх всебічної підготовки до застосування та ефективної реалізації ними бойових можливостей у ході ведення бойових дій. Досягнення мети управління артилерійськими підрозділами пов'язане з вирішенням завдань, які становлять зміст управління:

- а) підтримання готовності штабу до управління підрозділами;
- б) підтримання визначеного рівня бойової готовності;
- в) безперервне добування, збирання, вивчення, відображення, аналіз і оцінювання середовища бойових дій та прогнозування ризиків;
- г) визначення завдань та їх доведення до підпорядкованих підрозділів;
- д) розроблення відповідних документів;
- е) організація управління;
- ж) організація та підтримання взаємодії;
- к) організація забезпечення;
- л) підготовка підпорядкованого штабу, підрозділів та районів до ведення бойових дій;
- м) організація і здійснення контролю та надання допомоги підпорядкованим штабу і підрозділам;
- н) безпосереднє управління артилерійськими підрозділами у ході бойових дій.

3.1.3. Важливою складовою управління артилерійськими підрозділами є управління вогнем – цілеспрямована діяльність артилерійських командирів і

штабів щодо керівництва діями підпорядкованих артилерійських підрозділів під час підготовки і виконання ними вогневих завдань. Заходи з управління вогнем артилерійських підрозділів здійснюються відповідно до керівних документів зі стрільби і управління вогнем.

3.1.4. Основними вимогами до управління артилерійськими підрозділами є висока бойова готовність органів управління, оперативність, безперервність, стійкість, скритність, якість та сумісність.

3.2. Організація і функції штабів

3.2.1. Основою органів управління артилерійських дивізіонів є їх штаб. Він призначений для виконання завдань із організації та здійснення управління в ході підготовки та ведення бойових дій.

Свою роботу він здійснює під керівництвом начальника штабу на підставі наказів, розпоряджень (вказівок, рішень) командира, а також наказів і розпоряджень вищого штабу та інформації від взаємодіючих штабів.

3.2.2. Основними завданнями штабу є:

а) організація діяльності з метою досягнення необхідного рівня бойової готовності підпорядкованих підрозділів до виконання завдань за призначенням у визначені терміни та у повному обсязі;

б) безперервне добування, збирання, аналіз, узагальнення, оцінювання середовища бойових дій та прогнозування ризиків;

в) підготовка висновків із оцінювання середовища бойових дій та прогнозування ризиків, необхідних розрахунків і пропозицій для прийняття командиром управлінських рішень;

г) планування бойових дій;

д) своєчасне доведення завдань до підпорядкованих підрозділів, організація їх підготовки до ведення бойових дій;

е) надання необхідної допомоги підпорядкованим командирам і підрозділам;

ж) участь в організації взаємодії, а також її підтримання в ході бойових дій;

к) організація та здійснення заходів щодо забезпечення бойових дій;

л) контроль за виконанням поставлених завдань;

м) ведення обліку особового складу та його радіоактивного опромінення;

н) ведення обліку забезпеченості підрозділів озброєнням, військовою технікою, ракетами, боєприпасами усіх видів, паливом та іншими матеріальними засобами;

п) оцінювання боездатності підпорядкованих підрозділів, у тому числі і за радіоактивними показниками;

р) доповідь вищому штабу обстановки та прийнятих командиром управлінських рішень;

с) інформування взаємодіючих штабів і підпорядкованих підрозділів про обстановку, що склалася, та можливі її зміни;

- т) організація скритого управління підрозділами, охорони державної таємниці, технічного захисту інформації та протидії технічним розвідкам;
- у) організація системи управління, у тому числі системи зв'язку, та забезпечення її безперебійної роботи;
- ф) організація відновлення боєздатності підрозділів;
- х) доведення до підпорядкованих підрозділів бойового досвіду.

3.3. Організація управління

3.3.1. Організація управління артилерійськими підрозділами полягає у створенні та розгортанні системи управління, визначенні завдань і порядку роботи штабу під час підготовки та в ході ведення бойових дій, підтриманні її у високій готовності та здійсненні заходів щодо забезпечення її стійкої і безперебійної роботи для своєчасного і якісного виконання завдань управління.

Організаційно-технічною основою управління артилерійськими підрозділами під час ведення бойових дій є система управління, яка включає сукупність ієрархічно і функціонально пов'язаних між собою систем органів управління, пунктів управління (ПУ), зв'язку та автоматизації управління, діяльність яких підпорядкована одній меті і спрямована на підтримання постійної високої готовності артилерійських підрозділів, всебічну організацію та забезпечення бойових дій та виконання підпорядкованими підрозділами завдань, які на них покладаються.

Система управління артилерійськими підрозділами повинна мати високий рівень готовності до управління, забезпечувати можливість як централізованого, так і децентралізованого управління, а також відповідати вимогам, які висуваються до управління.

3.3.2. Система управління артилерійськими підрозділами створюється на основі рішення загальновійськового командира, розпоряджень вищого штабу і вказівок артилерійського командира (начальника) з організації управління.

3.3.3. Органи управління артилерійських підрозділів включають командирів, штаби та інші постійні (штатні) або тимчасово створені органи, які призначені для керівництва підпорядкованими підрозділами.

Органом управління артилерійського дивізіону є командир, його заступники та штаб.

Органом управління артилерійської батареї є командир та його заступники.

Органом управління артилерії загальновійськового батальйону є командир батальйону із заступником командира батальйону з артилерії та штаб батальйону.

Органом управління артилерії БТГр є командир БТГр із заступником командира БТГр з артилерії та штаб БТГр з групою управління артилерією БТГр (у разі її створення).

3.3.4. Під час підготовки до ведення бойових дій створюються (розгортаються) у:

а) артилерійському дивізіоні (батареї) зі складу абр – пункт управління вогнем дивізіону (ПУВД) (пункт управління вогнем батареї (ПУВБ));

б) артилерійському дивізіоні (батареї) зі складу браг – ПУВБ та командно-спостережний пункт (КСП);

в) у реактивному артилерійському дивізіоні (батареї) – ПУВД (ПУВБ);

г) у протитанковому артилерійському дивізіоні (батареї) – КСП;

д) у мінометній батареї – ПУВБ та КСП.

3.3.5. Пункт управління вогнем дивізіону (батареї) призначений для управління підрозділами дивізіону (батареєю) під час підготовки та ведення бойових дій. Пункт управління вогнем дивізіону розташовується поблизу району ВП однієї з батарей, а ПУВБ на ВП батареї. У разі відсутності в дивізіоні (батареї) КСП на ПУВД (ПУВБ) додатково обладнуються робочі місця командира дивізіону (батареї).

Командно-спостережний пункт призначений для ведення розвідки противника і місцевості, управління підрозділами під час ведення бойових дій, спостереження за діями загальновійськових підрозділів та підтримання взаємодії з ними. На КСП обладнуються робочі місця командира дивізіону (батареї, взводу управління) з необхідними для розвідки та управління силами та засобами. Командно-спостережний пункт може розташовуватися в командирській машині або розгортатися на місцевості.

3.4. Штабні процеси і процедури

3.4.1. В основу планування бойових дій артилерії покладено військовий процес прийняття рішення (ВППР) – уніфікований аналітичний процес, який застосовується артилерійськими командирами (начальниками) та їх штабами для визначення порядку виконання отриманого завдання і формулювання бойових завдань підпорядкованим підрозділам.

3.4.2. Військовий процес прийняття рішення включає чітко визначені та взаємопов'язані етапи:

а) отримання завдання;

б) аналіз завдання;

в) розроблення варіантів дій;

г) аналіз варіантів дій (військовий розіграш);

д) порівняння варіантів дій;

е) затвердження варіанту дій;

ж) розроблення наказів (плануючих документів).

Військовий процес прийняття рішення розпочинається з отримання від штабу вищого рівня попереднього розпорядження, бойового розпорядження або бойового наказу.

3.4.3. Етап отримання завдання включає процедури:

- а)** приведення штабу у готовність до виконання завдань;
- б)** збір матеріалів, необхідних для аналізу завдання;
- в)** уточнення штабних оцінок та розрахунків;
- г)** здійснення командиром та штабом первинного оцінювання;
- д)** відпрацювання первинних вказівок командира (начальника);
- е)** розроблення та доведення попереднього розпорядження №1 до підпорядкованих підрозділів.

3.4.4. За рішенням командира зміст та черговість процедур кожного із наступних етапів ВППР може бути змінено з урахуванням особливостей обстановки, наявності часу, варіативності методів роботи та інших обставин.

3.4.5. Етап аналізу завдання, як правило, включає процедури:

- а)** аналіз директивного документа, отриманого від вищого штабу;
- б)** аналіз отриманих даних розвідки району бойових дій;
- в)** визначення основних, допоміжних та необхідних задач;
- г)** перегляд наявних сил та засобів (визначення проблем щодо укомплектованості та забезпеченості своїх військ);
- д)** визначення обмежень;
- е)** визначення важливих факторів та припущень;
- ж)** проведення оцінювання ризиків;
- к)** встановлення первинних вимог командира щодо інформації та важливих деталей власної інформації;
- л)** відпрацювання первинного плану ведення розвідки;
- м)** уточнення оперативного розрахунку часу;
- н)** розроблення сформульованого завдання частині (підрозділу);
- п)** проведення наради (брифінгу) з аналізу завдання;
- р)** затвердження сформульованого завдання;
- с)** відпрацювання первинного наміру командира;
- т)** віддання вказівок командира щодо планування;
- у)** розроблення критеріїв оцінювання варіантів дій;
- ф)** віддання попереднього розпорядження №2.

3.4.6. Етап розроблення варіантів дій, як правило, включає процедури:

- а)** порівняльний аналіз бойових можливостей;
- б)** розроблення альтернативних варіантів дій;
- в)** визначення бойових порядків підрозділів;
- г)** розроблення (участь у розробленні) концепції бойових дій у загальних рисах;
- д)** уточнення організації системи управління;
- е)** підготовка формулювань (схем) варіантів дій;
- ж)** проведення (участь у проведенні) наради (брифінгу) з розгляду варіантів дій.

3.4.7. Етап аналізу варіантів дій (розіграш варіантів, моделювання), як правило, включає процедури:

- а)** збір матеріалів та інформації, необхідних для проведення військового розіграшу;
- б)** складання переліку всіх своїх сил та засобів;
- в)** складання переліку припущень;
- г)** складання переліку відомих важливих ситуацій та точок прийняття рішення;
- д)** вибір методу проведення військового розіграшу (моделювання);
- е)** вибір методу фіксування та зображення результатів військового розіграшу (моделювання);
- ж)** військовий розіграш (моделювання) та оцінювання результатів;
- к)** проведення (участь у проведенні) наради (брифінгу) за результатами військового розіграшу (моделювання).

3.4.8. Етап порівняння варіантів дій, як правило, включає процедури:

- а)** оцінювання переваг та недоліків варіантів дій;
- б)** порівняння варіантів дій;
- в)** проведення (участь у проведенні) наради (брифінгу) щодо обрання варіанту дій.

3.4.9. Етап затвердження варіанту дій, як правило, включає процедури:

- а)** прийняття рішення щодо обрання варіанту дій;
- б)** віддання заключних (оновлених) вказівок щодо планування;
- в)** віддання попереднього розпорядження №3.

3.4.10. Етап розроблення наказів (плануючих документів), як правило, включає процедури:

- а)** розроблення (участь у розробленні) бойового наказу, бойових розпоряджень, планів тощо;
- б)** введення в дію важелів управління ризиками;
- в)** перевірка та затвердження командиром бойового наказу, бойових розпоряджень, планів тощо;
- г)** доведення до підпорядкованих підрозділів бойового наказу, бойових розпоряджень (проведення наради (брифінгу) із розгляду бойового наказу, бойових розпоряджень).

3.5. Інформаційні системи і мережі

3.5.1. Зв'язок є основним засобом управління підрозділами артилерії.

Основу системи зв'язку в підрозділах артилерії складають мережі радіо- і проводового зв'язку.

Зв'язок у підрозділах артилерії організовується відповідно до:

- а)** розпоряджень зі зв'язку вищого штабу;
- б)** вказівок безпосереднього командира (начальника штабу);

- в) наявності і стану сил та засобів зв'язку;
- г) фізико-географічних особливостей району бойових дій;
- д) наявності часу на розгортання системи зв'язку;
- е) можливого характеру впливу противника;
- ж) інших факторів.

Командир і начальник штабу дивізіону (командир батареї) за будь-яких умов обстановки зобов'язані мати при собі засоби для підтримання постійного зв'язку з вищим і своїм штабом, взаємодіючими штабами та підпорядкованими підрозділами.

3.5.2. Комплекс засобів автоматизації (КЗА) – це організаційно-технічне об'єднання програмно-технічних засобів автоматизації управління як у складі командирських (командно-штабних) машин, так і у виносному (переносному) варіанті.

Комплекс засобів автоматизації артилерійських підрозділів призначений для:

- а) автоматизації процесу прийняття і передачі сигналів і команд управління;
- б) приймання розпоряджень, формування і передачі донесень;
- в) скорочення часу збирання, оброблення і передачі даних обстановки;
- г) підготовки даних і розрахунків для прийняття командирських рішень і планування бойових дій, управління вогнем та виконання вогневих завдань.

Застосування засобів автоматизації в дивізіоні організовується відповідно до вказівок начальника штабу, розпоряджень зі зв'язку вищого штабу та командира дивізіону.

4. РОЗВІДКА ТА БЕЗПЕКА

4.1. Артилерійська розвідка

4.1.1. У процесі підготовки та ведення бойових дій артилерійські підрозділи забезпечуються розвідувальними даними про цілі, стан та положення військ противника та загрози (групи загроз) у системі загальної розвідки (процесі об'єднаної розвідки цілей) угруповання військ (сил), якому вони підпорядковуються.

4.1.2. Основним джерелом отримання розвідувальних даних артилерійськими підрозділами є артилерійська розвідка – складова частина тактичної розвідки, яка ведеться безперервно в тісній взаємодії з розвідкою інших родів військ і спеціальних військ.

Основними способами АР є спостереження, засічка об'єктів (цілей) за допомогою оптичних (оптико-електронних) приладів, звукометричних комплексів, радіолокаційних станцій, а також з використанням БпАК. Розвідувальні відомості також добуваються підслуховуванням, вивченням

захоплених у противника документів і зразків озброєння, опитуванням місцевих жителів тощо.

Артилерійському дивізіону (батареї) можуть додаватися або призначатися для ведення розвідки й обслуговування стрільби підрозділи звукової, радіолокаційної розвідки, підрозділи БпАК та інші засоби.

4.1.3. Для виконання завдань АР артилерійським підрозділам і підрозділам АР вказують район особливої уваги і смугу розвідки, а в окремих випадках – об'єкт або напрямок розвідки.

Район особливої уваги призначається з метою зосередження зусиль засобів АР в місцях найбільш ймовірного розташування важливих цілей. Розмір району особливої уваги залежить від можливостей органів розвідки.

Смуга розвідки призначається відповідно до завдань, які виконує дивізіон (батарея) і можливостей штатних і доданих сил і засобів АР. Смуга розвідки дивізіону (батареї), який доданий загальновійськового підрозділу, або підтримує його дії, зазвичай співпадає зі смугою дій загальновійськового підрозділу. У межах смуги розвідки дивізіону батареям призначаються сектори розвідки (напрямки або об'єкти).

Смуги розвідки сусідніх артилерійських підрозділів повинні взаємно перекриватися для створення секторів дублювання.

Об'єкти розвідки призначають під час ведення бойових дій в населених пунктах. Вони можуть призначатися під час підготовки до наступу, коли в обмежений термін необхідно розвідати ретельно замасковані споруди противника та вогневі засоби в них.

Напрямок розвідки, як правило, призначається під час розвитку наступу в глибині оборони противника, у зустрічному бою, а також під час переслідування противника.

4.1.4. Артилерійська розвідка організовується відповідно до розпорядження з розвідки вищого штабу з урахуванням відомостей про противника та місцевість, стану та можливостей сил і засобів АР, завдань дивізіону та рішення командира дивізіону.

Організація АР розпочинається невідкладно з отриманням бойового завдання.

Командир артилерійського дивізіону особисто організовує АР в дивізіоні. У разі розгортання КСП дивізіону він особисто веде розвідку противника та місцевості.

Начальник штабу артилерійського дивізіону керує підрозділами АР і несе особисту відповідальність за її організацію і ведення.

Безпосереднім організатором АР в артилерійському дивізіоні є начальник розвідки.

В артилерійській батареї АР організовує командир батареї.

Командир взводу управління відповідає за бойову готовність взводу та успішне виконання завдань з ведення розвідки і обслуговування стрільби.

Командир відділення розвідки (розрахунку рухомого розвідувального пункту, командирської машини – командира дивізіону (батареї)) несе відповідальність за постійну бойову готовність свого відділення (розрахунку), технічний стан приладів і техніки, успішне виконання завдань розвідки та обслуговування стрільби артилерії.

4.1.5. З метою забезпечення достовірності розвідувальних відомостей в артилерійському дивізіоні організовується взаємодія з:

- а)** пунктом управління артилерійською розвідкою вищого штабу;
- б)** підрозділами військової розвідки та підрозділами АР сусідніх дивізіонів;
- в)** між підрозділами артилерійського дивізіону.

Взаємодія з ПУАР здійснюється шляхом обміну розвідувальними даними та взаємною інформацією між командирами і штабами.

Взаємодія з підрозділами військової розвідки, підрозділами АР сусідніх артилерійських дивізіонів здійснюється:

- а)** шляхом особистого спілкування командирів;
- б)** обміном розвідувальними даними та взаємною інформацією між командирами і штабами;
- в)** шляхом обміну досвідом організації і ведення розвідки.

Взаємодія між підрозділами артилерійського дивізіону досягається єдиним розумінням завдань дивізіону та здійснюється:

- а)** встановленням єдиної системи орієнтирів;
- б)** взаємною інформацією та обміном розвідувальних даних;
- в)** порівнянням даних по одних і тих же цілях;
- г)** інформуванням підрозділів про обстановку і про дані, що отримані від інших засобів розвідки.

4.1.6. Збір і обробка розвідувальних відомостей в артилерійському дивізіоні здійснюється на пункті збору і обробки розвідувальних відомостей.

Збір розвідувальних відомостей полягає в систематичному і своєчасному їх отриманні від різних джерел. Він здійснюється лініями зв'язку і при особистому спілкуванні. Порядок збору розвідувальних відомостей визначається залежно від умов обстановки. Під час підготовки бойових дій розвідувальні відомості доповідаються з встановленою періодичністю, а також з викриттям найбільш важливих об'єктів (цілей). Під час ведення бойових дій розвідувальні відомості, як правило, доповідаються усно з подальшим поданням підсумкового донесення.

Обробка розвідувальних відомостей включає їх первинне вивчення, облік, аналіз і узагальнення. Послідовність обробки відомостей визначається їх важливістю і терміновістю.

Негайно, без обробки, доповідаються відомості про:

- а)** тактичні засоби масового ураження (ЗМУ) та високоточну зброю;
- б)** перехід противника у наступ і застосування ним нових засобів і способів збройної боротьби;

в) всі різкі зміни в характері дій противника.

4.1.7. За ступенем достовірності розвідувальні відомості можуть бути віднесені до достовірних, імовірних, сумнівних і хибних.

Достовірними вважаються відомості, які повністю відповідають обстановці і підтверджуються кількома джерелами або неодноразово одним надійним джерелом і не викликають сумнівів.

Імовірними є відомості, які відповідають обстановці і раніше відомим даним, але отримані від одного джерела або кількох і потребують перевірки.

Сумнівними вважаються відомості, які можуть відповідати обстановці, але протирічать раніше отриманим відомостям, які отримані від інших джерел. Ці відомості підлягають перевірці, уточненню і підтвердженню.

Хибними вважаються відомості, які не відповідають обстановці та протирічать відомостям, що отримані від інших джерел і хибність яких підтверджується.

4.1.8. Розвідка районів ВП (рубежів розгортання) ведеться з метою вибору і підготовки ВП, рубежів розгортання протитанкової артилерії, пунктів, постів, позицій підрозділів АР, маршрутів маневру, визначення радіаційної, хімічної і біологічної (бактеріологічної) обстановки, перевірки місцевості на наявність мін.

Розвідка районів ВП (рубежів розгортання) організовується командиром підрозділу і здійснюється АРГ.

Залежно від завдань АРГ її очолює начальник розвідки дивізіону або старший офіцер (командир вогневого взводу) однієї з батарей дивізіону. До складу АРГ може включатися чотири-п'ять осіб з підрозділів АР або з вогневих підрозділів, навчених веденню радіаційної та хімічної розвідки, а також перевірці місцевості на наявність мін. Незалежно від завдань, які буде виконувати, АРГ забезпечується необхідними приборами і засобами зв'язку, транспортними засобами.

Після прибуття у призначений район начальник АРГ уточнює межі районів ВП (рубежів розгортання), терміни та послідовність виконання робіт, указує місце та час доповідей про результати розвідки.

Про хід виконання робіт начальник АРГ доповідає в установлений час командирі (начальнику штабу) дивізіону (командирі батареї), у призначений термін зустрічає колону підрозділів дивізіону (батареї) для швидкого виведення їх у вибрані та підготовлені райони (позиції, місця).

4.2. Забезпечення безпеки дій

4.2.1. Забезпечення безпеки дій в артилерійських підрозділах організовується і здійснюється з метою приховування діяльності підрозділів та введення противника в оману відносно складу, стану, місця розташування артилерійських підрозділів та характеру їх дій.

Завданнями забезпечення безпеки дій в артилерійських підрозділах є:

- а)** досягнення скритості фактичного місцеположення та діяльності своїх підрозділів;
- б)** введення противника в оману щодо складу, стану, положення підрозділів артилерії, їх бойових можливостей і характеру майбутніх дій.

4.2.2. Скритість фактичного місцеположення та діяльності своїх підрозділів досягається проведенням комплексу заходів щодо збереження в таємниці та виключення витoku інформації про підрозділи артилерії, а також усунення й ослаблення демаскуючих ознак їх діяльності.

Способами забезпечення скритості є маскування, забезпечення охорони державної таємниці, забезпечення безпеки зв'язку й інформації та скритого управління підрозділами, протидія розвідці противника.

Маскування підрозділів і об'єктів є основним способом забезпечення скритості підрозділів артилерії. Заходи маскуваннa включають:

- а)** використання маскувальних властивостей місцевості й умов обмеженої видимості;
- б)** застосування табельних маскувальних комплектів і підручних матеріалів, маскувальних фарб, різних (поглинаючих) покриттів, конструкцій, аерозолів (димів) та інших матеріалів для зниження помітності озброєння, військової та спеціальної техніки (ОВСТ);
- в)** приховане розташування підрозділів з використанням фону місцевості та рослинності, виконання вимог маскувальної дисципліни.

Протидія розвідці противника включає комплекс заходів, спрямованих на створення умов, у яких використання сил і засобів розвідки противника стає неможливим або неефективним. Вона досягається:

- а)** дотриманням підрозділами артилерії раніше встановленого режиму діяльності в районах і на позиціях;
- б)** розосередженням з періодичною зміною районів (позицій);
- в)** своєчасним оповіщенням підрозділів про дії засобів розвідки противника, ураженням його безпілотними літальними апаратами (БпЛА) черговими силами та засобами.

Забезпечення охорони державної таємниці полягає у встановленні єдиного порядку допуску (доступу) до секретних відомостей та їхніх носіїв, а також у дотриманні правил зберігання і поводження з ними, суворому дотриманні режиму секретності.

Забезпечення безпеки зв'язку й інформації та скритого управління підрозділами досягається проведенням комплексу заходів, спрямованих на збереження в таємниці від противника повідомлень, які передаються (приймаються), та протидію недостовірній інформації, що передається противником.

Заходи безпеки зв'язку й інформації та скритого управління підрозділами включають:

а) використання засобів і способів ведення зв'язку, що забезпечують необхідну захищеність і стійкість зв'язку;

б) використання засекречувальної апаратури зв'язку, таблиць сигналів бойового управління;

в) перевірку дійсності інформації шляхом зворотної передачі повідомлень.

4.2.3. Введення противника в оману щодо складу, стану, положення артилерійських підрозділів, їх бойових можливостей і характеру майбутніх дій досягається проведенням комплексу заходів щодо нав'язування йому помилкового уявлення про склад, положення підрозділів та об'єктів, які входять до їх складу.

5. СЕРЕДОВИЩЕ БОЙОВИХ ДІЙ

5.1. Розуміння середовища бойових дій

5.1.1. Середовище бойових дій – це сукупність зовнішніх умов, обставин та факторів, які впливають або можуть впливати на дії своїх військ (сил), дії військ (сил) противника на визначеній території та у визначеному проміжку часу.

5.1.2. Середовище бойових дій включає природні складові, оперативні (змінні) складові та час.

Природними складовими є погодні умови (температура повітря, сила вітру, видимість, опади тощо), пора року, час доби, рельєф місцевості, щільність ґрунтів, характер рослинності та інші чинники, що можуть обумовлювати певні особливості ведення бойових дій.

Оперативні (змінні) складові середовища бойових дій поділяються на основні групи:

а) політичні (державний устрій, повноваження органів державного управління, наявність політичних сил та неформальних організацій, що впливають на події тощо);

б) економічні (стан економіки сторін конфлікту, можливості економіки щодо забезпечення військ (сил), можливості військово-промислового комплексу тощо);

в) військові (положення та стан своїх військ, військ противника, кількісно-якісні стани підпорядкованих підрозділів, наявність незаконних військових формувань (НЗФ), сильні та слабкі сторони противника, наявність та переваги певних видів озброєння тощо);

г) соціальні (релігійні, етнічні, культурні, демографічні ознаки населення, що проживає як на території районів бойових дій, так і навколо них тощо);

д) інформаційні (наявність та активність засобів масової інформації, різні фактори, що впливають на формування суспільних настроїв, психологічного стану військ тощо);

е) інфраструктурні (наявність базових установ, служб, організацій та інших комунікацій, необхідних для функціонування суспільства в цілому і військових формувань зокрема).

5.1.3. Будь-яке рішення командира приймається після детального аналізу середовища бойових дій

5.2. Формування середовища бойових дій

5.2.1. Середовище бойових дій постійно змінюється у часі як внаслідок змін у природних складових середовища, так і у результаті розвитку оперативних складових.

Як правило, найбільш динамічно можуть змінюватися військова складова середовища та інформаційна.

5.2.2. Військова складова середовища бойових дій змінюється унаслідок активних бойових дій обома або однією із сторін, переформування угруповань військ (сил), оновлення (збільшення) масиву даних розвідки тощо.

5.2.3. Інформаційна складова середовища бойових дій може змінюватися як самостійно унаслідок результатів бойових дій, так і під дією цілеспрямованого інформаційного впливу.

5.3. Інформаційний вплив у межах середовища бойових дій

5.3.1. Заходи інформаційного впливу на середовище бойових дій поділяються на загальнодержавні, які здійснюються у загальній системі інформаційного простору, та заходи, які здійснюються в межах середовища силами та засобами військ (сил).

5.3.2. У артилерійських підрозділах заходи інформаційного впливу у межах середовища бойових дій здійснюються службами (підрозділами) морально-психологічного забезпечення (МПЗ) на підставі рішення командира, його вказівок і розпоряджень вищих штабів.

5.3.3. Основними складовими (напрямами) МПЗ є інформаційно-пропагандистське та психологічне забезпечення.

5.3.4. Усі заходи інформаційного впливу мають бути спрямовані на формування факторів, які усіяко можуть сприяти виконанню бойових завдань артилерійським підрозділом та максимально нівелювати інформаційно-пропагандистський вплив противника.

6. АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В ОБОРОНІ

6.1. Артилерійський дивізіон (батарея) в обороні

6.1.1. В обороні артилерійські підрозділи беруть участь у загальному та безпосередньому вогневому ураженні противника (ВУП).

Вогневі завдання в загальному ВУП виконуються за планом старшого командира (начальника). До участі у загальному ВУП перш за все залучаються артилерійські підрозділи далекобійної артилерії. В окремих випадках за рішенням старшого командира (начальника) до виконання вогневих завдань в інтересах загального ВУП можуть бути залучені артилерійські підрозділи загальноновійськових бригад.

Безпосереднє ВУП планується та проводиться за планом загальноновійськового командира. Вогневі завдання в безпосередньому ВУП виконуються з метою постійної вогневої підтримки батальйонів (рот), що ведуть оборонний бій.

Безпосереднє ВУП планується та здійснюється за періодами:

- а)** артилерійська підготовка відбиття атаки противника;
- б)** артилерійська підтримка військ, що обороняються.

У разі створення передової позиції (смуги забезпечення) планується та здійснюється артилерійська підтримка військ, що обороняються на передовій позиції (у смузі забезпечення).

Під час проведення контратак вогневі завдання виконуються за періодами ВУП:

- а)** артилерійська підготовка контратаки;
- б)** артилерійська підтримка військ, що контратакують.

6.1.2. Послідовність і зміст роботи командира артилерійського дивізіону (батареї) з підготовки бойових дій залежать від умов обстановки, в якій батальйон (рота), переходять до оборони, і очікуваного часу переходу противника в наступ. За наявності часу підготовка бойових дій артилерійського дивізіону (батареї) проводиться з виконанням всіх заходів у повному обсязі, а за умов обмеженого часу – в обмежені терміни з виконанням заходів у скороченому обсязі. У всіх випадках вона проводиться з урахуванням підтримання постійної готовності підпорядкованих підрозділів до виконання завдань за призначенням.

Підготовка бойових дій артилерійського дивізіону (батареї) в обороні може здійснюватися за умов відсутності зіткнення з противником або в умовах безпосереднього зіткнення з противником.

За умов відсутності зіткнення з противником у мирний час здійснюється завчасна підготовка оборони, а у загрозовій обстановці – безпосередня підготовка оборони.

6.1.3. Під час участі в загальному ВУП артилерійський дивізіон (батарея) уражає засоби ЗМУ, елементи високоточної зброї, артилерійські батареї (взводи), авіацію на майданчиках, об'єкти протиповітряної оборони, ПУ

військами та зброєю, загальновійськові підрозділи в районах зосередження, на маршрутах висування та рубежах розгортання. Вогневі завдання з ураження об'єктів (цілей) виконуються відповідно до таблиці вогню. Відкриття вогню здійснюється за командою (сигналом) старшого командира (начальника).

6.1.4. Під час артилерійської підготовки відбиття атаки противника артилерійський дивізіон (батарея) уражає артилерійські та мінометні батареї (взводи) противника, танкові та мотопіхотні підрозділи при висуванні та на рубежах розгортання, ПУ, засоби розвідки.

Артилерійська підготовка відбиття атаки противника починається з моменту виявлення зайняття противником вихідного положення для наступу (атаки) або початку висування його головних сил із глибини, а при переході в наступ з положення безпосереднього зіткнення – з початком вогневої підготовки атаки противника, але не пізніше початку висування його підрозділів з вихідних районів (позицій) для наступу та триває до переходу їх в атаку.

Вогневі завдання виконуються за командами старшого командира (начальника), як правило з основного району ВП. При наявності передової позиції (смуги забезпечення) з початком артилерійської підготовки відбиття атаки противника вогневі завдання можуть виконуватися з району тимчасових ВП.

6.1.5. Під час артилерійської підтримки військ, що обороняються, артилерійський дивізіон (батарея) завдає ураження танкам та іншим броньованим машинам, які атакують, спільно з іншими вогневими засобами порушує бойові порядки підрозділів противника і створює вигідні умови для знищення броньованих об'єктів противника вогнем протитанкових засобів.

Артилерійська підтримка військ, що обороняються, починається з виходом противника на рубіж переходу в атаку, здійснюється на всю глибину бойового порядку загальновійськової бригади та триває до завершення бою на визначеному оборонному рубежі або до початку виконання наступного тактичного завдання.

Вогневі завдання виконуються за командами старшого командира (начальника), командира загальновійськового підрозділу, якому доданий артилерійський підрозділ, та з власної ініціативи. Вогневі завдання виконуються з основного, запасного району ВП. Маневр артилерійських підрозділів з основного району ВП в запасний район ВП здійснюється за командою старшого командира (начальника) або командира загальновійськового підрозділу, якому артилерійський підрозділ доданий.

6.1.6. При наявності передової позиції (смуги забезпечення) проводиться артилерійська підтримка військ, що обороняються на передовій позиції (у смузі забезпечення). До її проведення залучаються артилерійські дивізіони (батареї), які додані батальйонам (ротам), що обороняються на передовій позиції (у смузі забезпечення), а також артилерійські підрозділи, що призначені для їх підтримки.

Артилерійська підтримка військ, що обороняються на передовій позиції (у смузі забезпечення), починається з підходом противника до передової позиції (смуги забезпечення) та проводиться до початку атаки противником переднього краю оборони.

Артилерійський дивізіон (батарея), що залучається для підтримки батальйонів (рот), що обороняються на передовій позиції (у смузі забезпечення), виконує вогневі завдання, як правило, з тимчасового району ВП.

6.1.7. Під час проведення контратаки командир артилерійського дивізіону (батареї) уточнює підпорядкованим підрозділам завдання з розвідки противника перед рубежем контратаки. За необхідністю, переміщує вогневі підрозділи в новий район ВП, КСП на новий рубіж, встановлює зв'язок з командиром батальйону (роти), що контратакує.

Артилерійська підготовка контратаки починається за сигналом (командою) не пізніше виходу батальйону (роти), що контратакують, на рубіж досяжності вогню протитанкових засобів противника та може складатись з одного або двох вогневих нальотів. У період артилерійської підготовки контратаки уражаються протитанкові та інші вогневі засоби, танки, жива сила противника на напрямку проведення контратаки, а також щойно виявлені артилерійські та мінометні батареї (взводи).

6.1.8. Під час ведення маневреної оборони артилерійський дивізіон, як правило, додається батальйону, а артилерійська батарея – роті.

Артилерійський дивізіон (батарея) підтримує бій батальйону (роти) на кожному рубежі, послідовно здійснюючи міжпозиційний маневр за командою (сигналом) або з дозволу командира батальйону (роти). Райони ВП на кожному рубежі вибираються з урахуванням можливості:

- а) ведення вогню перед фронтом, починаючи з граничної дальності;
- б) прострілювання проміжків між опорними пунктами;
- в) прикриття вогнем виходу з бою та відходу з кожного рубежу.

6.1.9. Під час оборони водної перешкоди артилерійський дивізіон (батарея) уражає противника при підході до неї, у вихідних районах для форсування, під час форсування і при відбитті атаки на передній край, знищує танки та живу силу, що переправились, перешкоджає закріпленню противника на захопленому березі, не допускає переправу його подальших ешелонів і резервів, облаштування паромних і мостових переправ і руйнує обладнані переправи, підтримує контратаки другого ешелону (резерву), залучається до знищення повітряного десанту противника.

6.1.10. Під час оборони морського узбережжя артилерійський дивізіон (батарея) перешкоджає веденню розвідки противником прибережних вод і берега, траленню, розмінуванню й зняттю протидесантних загороджень, уражає кораблі, транспорти, плаваючі танки й інші броньовані машини при підході їх до берега, завдає ураження десантам і передовим підрозділам противника, не

допускаючи висадки десантів на узбережжі, знищує танки, що досягли берега, живу силу, артилерійські та мінометні батареї, прикриває вогнем проміжки між підрозділами та їх фланги, завдає ураження противнику при проведенні контратак других ешелонів (резервів), забороняє підхід і висадку подальших ешелонів десанту та підхід кораблів, що забезпечують десант.

6.1.11. Під час оборони населеного пункту артилерійський дивізіон (батарея) може бути доданим батальйону (роті) та застосовуватися переважно для стрільби прямою наводкою.

Батарея, додана роті, зазвичай, використовується для посилення опорного пункту, що включає квартал або кілька будівель.

Для стрільби прямою наводкою ВП гармат готують в кутових будинках, в нижніх і напівпідвальних поверхах за кам'яними парканами і стінами, звідки забезпечується ведення вогню вздовж вулиць.

Закриті ВП для артилерійських підрозділів вибирають в парках, на майданах, стадіонах, звідки забезпечується можливість ведення вогню.

На околицях міста ВП вибирають на безпечній відстані від кам'яних і легкозаймистих споруд.

6.1.12. Під час оборони вночі артилерійський дивізіон (батарея) повинен знаходитись у постійній готовності до ведення вогню для відбиття раптової атаки противника.

З переходом противника у наступ артилерійський дивізіон (батарея) уражає атакуючого противника, його артилерійські та мінометні батареї, насамперед ті, що ведуть вогонь освітлювальними снарядами та мінами, та інші цілі.

Спеціально призначені артилерійські батареї (взводи, гармати) ведуть вогонь освітлювальними снарядами (мінами).

Періодичне освітлення противника починається на дальніх підступах для розвідки цілей і контролю стрільби на ураження, а з переходом противника в атаку може проводитись безперервне освітлення, насамперед для забезпечення пусків протитанкових керованих ракет (ПТКР) та вогню гармат прямою наводкою по атакуючих танках.

У ході контратаки проводиться освітлення цілей перед рубежем контратаки, а також можуть ставитись світлові орієнтири та створи.

6.1.13. Під час зміни військ артилерійські дивізіони (батареї) повинні забезпечити безперервну вогневу підтримку заміни батальйонів (рот) шляхом ураження противника, який намагається перешкодити або зірвати зміну.

Артилерійські дивізіони (батареї) займають КСП (СП) артилерійських дивізіонів (батареї), що змінюються, та нові ВП ще до початку висування батальйону (роти) для зміни.

Артилерійські дивізіони (батареї), що змінюються, залишають бойові порядки з дозволу старшого командира після зайняття батальйонами (ротами)

своїх позицій та розгортання артилерійських дивізіонів (батареї), які змінюють, і приведення їх у готовність до ведення вогню.

6.1.14. Під час виходу з бою та відходу артилерійський дивізіон може бути доданий батальйону, що діє в ар'єргарді або у складі головних сил.

Артилерійська батарея може бути додана батальйону (роті), який призначений для прикриття головних сил, або діяти у складі тильної похідної застави або у складі артилерійського дивізіону.

В умовах активних дій противника артилерійський дивізіон (батарея) завдає ураження його артилерійським і мінометним батареям (взводам), відбиває атаки танків та живої сили, а при проведенні загальновійськовим підрозділом контратаки підтримує його зосередженим вогнем та вогнем по одиночних цілях.

Залишення району ВП здійснюється за командою (сигналом) старшого командира (начальника).

При відході артилерійський дивізіон може знаходитись у колоні головних сил або додаватися ар'єргарду, а артилерійська батарея діяти у складі тильної похідної застави. Дивізіон, що діє у складі головних сил, має бути в готовності негайно розгорнутися в бойовий порядок і підтримати ар'єргард при утриманні ним призначеного рубежу, а також підтримати загальновійськові підрозділи при знищенні тактичного повітряного десанту противника.

6.1.15. Під час ведення бойових дій в оточенні та під час виходу з оточення артилерійський дивізіон (батарея) може додаватися батальйону (роті).

Під час ведення бойових дій в оточенні не допускається розміщення ВП на невеликій ділянці місцевості, де вогневі підрозділи можуть уражатися ударами та вогнем усіх видів зброї противника.

Під час прориву кільця оточення артилерійський дивізіон (батарея) додається батальйону (роті), що здійснює прорив, та батальйонам (ротам), які призначені для прикриття виходу з оточення головних сил.

Перед початком прориву артилерійський дивізіон (батарея) уражає противника під час артилерійської підготовки атаки. З метою досягнення скритості та раптовості прориву, особливо вночі, артилерійська підготовка атаки може не проводитися. У цьому випадку артилерійський дивізіон (батарея) відкриває вогонь з початком атаки загальновійськових підрозділів.

Маневр артилерійського дивізіону (батареї) на ВП під час зайняття загальновійськовим підрозділом вихідного положення для прориву і виходу з оточення повинен здійснюватися швидко та приховано, як правило, вночі та в інших умовах обмеженої видимості.

Після виконання вогневих завдань під час артилерійської підтримки військ, що наступають, артилерійський дивізіон (батарея) з дозволу загальновійськового командира починає рухатися за загальновійськовими підрозділами. За необхідності артилерійський дивізіон (батарея) розгортається в бойовий порядок для підтримки дій батальйонів (рот) з метою розвитку та розширення прориву або недопущення закриття противником утвореного проходу і забезпечення виведення решти оточених підрозділів.

Батарея, додана підрозділу прикриття, ведучи вогонь на ділянці демонстраційних дій, вводить противника в оману і відволікає частину його сил від напрямку прориву. Під час прориву вона підтримує вогнем дії підрозділу прикриття з утримання позицій, які він займає. Відхід на наступний рубіж відбувається за наказом старшого командира (начальника) під прикриттям вогню всіх видів зброї, аерозолів (димів) і танків, що діють у заслонах.

6.2. Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея, взвод) в обороні

6.2.1. Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея) в обороні, зазвичай, складає ПТРез або входить до його складу та виконує наступні завдання:

- а) знищує танки та інші броньовані машини противника;
- б) прикриває проміжки між підрозділами та відкриті фланги;
- в) прикриває висування та розгортання другого ешелону (загальновійськового резерву) на вогневий рубіж і для проведення контратаки;
- г) прикриває перегрупування загальновійськових підрозділів, а також може залучатись до знищення повітряного десанту противника.

Завдання в обороні ПТРез виконує у тісній взаємодії з рухомим загonom загородження, підрозділом вертольотів, протитанковими засобами, танками батальйонів (рот).

Під час переходу до оборони в умовах безпосереднього зіткнення з противником ПТРез може залучатись до закріплення захопленого рубежу.

6.2.2. Протитанковому резерву в обороні на танконебезпечних напрямках призначають основний, один-два запасних райони зосередження та рубежі розгортання.

За необхідності протитанкові артилерійські батареї можуть залучатися до ведення стрільби із закритих ВП.

6.2.3. В обороні протитанковий взвод (протитанкова гармата, ПТРК) зазвичай діє у складі батареї, що складає ПТРез. Протитанкова гармата (ПТРК) зазвичай діє у складі батареї (взводу).

Протитанковий взвод (протитанкова гармата, ПТРК) може додаватися загальновійському взводу, який призначений для дій у вогневій засідці. Протитанковий взвод (протитанкова гармата, ПТРК) також може самостійно діяти у вогневій засідці.

Протитанковий взвод батальйону залучається, зазвичай, у повному складі на танконебезпечному напрямку для відбиття атак танків та інших броньованих машин. На закритій і пересіченій місцевості взвод у повному складі або по відділеннях може додаватись ротам першого ешелону

6.2.4. До початку бою ПТРез, зазвичай, знаходиться в основному районі зосередження в готовності до висування на рубежі розгортання. За командою (сигналом) старшого командира (начальника) швидко висувається на вказаний йому підготовлений або непідготовлений рубіж, розгортається в бойовий порядок і знищує танки та інші броньовані машини противника.

Після відбиття атаки танків противника ПТРез повинен бути готовий до відбиття повторних атак з цього рубежу або переміщення на новий рубіж розгортання (в запасний район зосередження). Для відбиття повторних атак танків противника з займаного рубежу ПТРез здійснює часткову зміну ВП протитанкових гармат (ПТРК) і взводів.

6.2.5. На рубіж розгортання протитанкова батарея (батарея ПТРК) та протитанкові взводи висувається в колоні протитанкового дивізіону (батареї) та з маршу розгортається в бойовий порядок. При розгортанні командир батареї (взводу, протитанкової гармати, ПТРК) уточнює завдання підлеглим з урахуванням конкретних умов обстановки, за командою командира батареї або самостійно відкриває вогонь по танках та іншим броньованих машинах противника.

Після відбиття атаки противника поповнюється запас боєприпасів (ракет), відновлюється інженерне обладнання своєї позиції, ведеться підготовка до відбиття повторних атак.

Зміну ВП батарея (взвод, гармата, ПТРК) здійснює з дозволу командира загальновійськового підрозділу або за командою командира ПТРез (батареї, взводу).

6.2.6. Під час оборони водної перешкоди протитанкові гармати, виділені для стрільби прямою наводкою, та ПТРК відкривають вогонь з дальності, що дозволяє завдавати найбільш ефективного ураження плаваючим танкам і броньованим катерам противника.

Під час оборони морського узбережжя ПТРез може залучатись для знищення десанту противника на плаву та при висадці його на берег.

6.2.7. Під час оборони населеного пункту протитанковий взвод (гармата, ПТРК), як правило, додаються роті (взводу), яка займає опорний пункт (блокпост) на околиці населеного пункту.

Вогневі позиції ПТРК вибирають в таких місцях, звідки забезпечується ведення вогню вздовж вулиць. Крім основної ВП для кожної гармати (ПТРК) вибирають кілька запасних ВП для забезпечення кругової оборони опорного пункту.

6.2.8. Під час ведення оборони в лісі протитанкові артилерійські підрозділи, зазвичай, додають ротам, що обороняються на танконебезпечних напрямках. Вони діють повзводно спільно з загальновійськовими взводами та відділеннями і ведуть вогонь переважно уздовж широких просік, вирубок і через лісові галявини.

6.2.9. Під час ведення оборони в горах за відсутності танкодоступних напрямків протитанкові гармати (ПТРК) протитанкового артилерійського дивізіону (батареї) можуть додаватись ротам (взводам), що обороняються, на найбільш важливих напрямках. Вони розташовуються на різній висоті та ешелонуються в глибину оборони так, щоб забезпечувалося ведення флангового і перехресного вогню перед переднім краєм і в глибині оборони.

7. АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В НАСТУПІ

7.1. Артилерійський дивізіон (батарея) в наступі

7.1.1. У наступі артилерійські підрозділи беруть участь у загальному та безпосередньому ВУП.

Вогневі завдання в загальному ВУП виконуються за планом старшого командира (начальника). До участі у загальному ВУП перш за все залучаються артилерійські підрозділи, які мають на озброєнні далекобійні артилерійські системи. В окремих випадках за рішенням старшого командира (начальника) до виконання вогневих завдань в інтересах загального ВУП можуть бути залучені артилерійські підрозділи загальновійськових бригад.

Безпосереднє ВУП планується та проводиться за планом загальновійськового командира. Вогневі завдання в безпосередньому ВУП виконуються з метою постійної вогневої підтримки батальйонів (рот), що ведуть наступальний бій.

Безпосереднє ВУП планується та здійснюється за періодами:

- а)** артилерійська підготовка атаки;
- б)** артилерійська підтримка військ, що наступають.

За необхідності може проводитися артилерійська підтримка висування і розгортання військ з глибини.

Під час відбиття контратак противника вогневі завдання виконуються за періодами:

- а)** артилерійська підготовка відбиття контратаки противника;
- б)** артилерійська підтримка військ, що обороняються.

7.1.2. Під час підготовки наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником артилерійський дивізіон (батарея) може бути розгорнутий в бойовий порядок, знаходячись у складі бригади (батальйону), яка обороняється, або розгортається після висування з глибини.

Артилерійський дивізіон (батарея) зі складу військ, що займають положення для наступу, з висуванням з глибини розгортається в бойовий порядок у нічний час або в інших умовах обмеженої видимості з виконанням заходів тактичного маскування.

Під час підготовки наступу з висуванням з глибини (з ходу) артилерійський дивізіон (батарея) розташовується у вказаному йому районі

побатарейно (повзводно) в порядку, який забезпечує швидке і організоване висування в призначений район ВП. З виходом у вказаний район виконуються заходи з підготовки дивізіону (батареї) до виконання бойових завдань. Командир артилерійського дивізіону (батареї), зазвичай, приймає рішення і доводить його до підлеглих по карті у вихідному районі.

Висування дивізіону (батареї) та розгортання в бойовий порядок здійснюється за командою (сигналом) відповідного старшого командира.

7.1.3. Під час підготовки до бойових дій командир артилерійського дивізіону (батареї, взводу, гармати) перевіряє готовність підпорядкованих підрозділів до виконання вогневих завдань, забезпеченість усім необхідним для ведення бойових дій, виконання заходів всебічного забезпечення. Командир дивізіону (батареї) надає практичну допомогу в підготовці підрозділів.

Вибір, підготовка районів ВП проводиться приховано. До району ВП висування здійснюється, зазвичай, уночі заздалегідь розвіданим маршрутом. Для забезпечення прихованості висування і розгортання суворо дотримуються заходів маскування.

Із зайняттям КСП (СП) на місцевості здійснюється розвідка цілей, призначених для ураження та ведеться постійне спостереження за ними.

Про готовність дивізіону (батареї) до ведення вогню доповідають старшому артилерійському командиру, а командир артилерійського дивізіону (батареї), який доданий або підтримує загальновійськовий підрозділ – відповідному загальновійському командиру.

7.1.4. У період артилерійської підготовки атаки артилерійський дивізіон (батарея) уражає цілі відповідно до виписки з таблиці вогню.

У визначений час за командою (сигналом) старшого командира (начальника) відкривається вогонь по запланованих цілях. Далі за командами (сигналами) припиняється вогонь по цілях та відкривається вогонь по інших цілях. При знаходженні командира артилерійського дивізіону (батареї) на КСП він спостерігає за результатами вогню, за необхідності коректує його.

До початку або під час артилерійської підготовки атаки на підставі останніх розвідувальних відомостей вогневі завдання дивізіону (батареї) можуть бути уточнені або частково змінені.

7.1.5. У період артилерійської підтримки військ, що наступають, артилерійський дивізіон (батарея) виконує вогневі завдання відповідно до виписки з таблиці вогню.

При знаходженні командира артилерійського дивізіону (батареї) на КСП він веде спостереження за діями батальйону (роти), що наступає, за необхідності коректує вогонь, доповідає старшому командиру (начальнику) про вихід батальйону (роти), що наступає, на рубіж безпечного віддалення від розривів своїх снарядів. З виходом батальйону (роти) на рубіж безпечного віддалення від розривів своїх снарядів артилерійський дивізіон (батарея) переносить вогонь на

наступний рубіж за командою (сигналом) загальновійськового командира або командира АГ.

7.1.6. Під час наступу артилерійський дивізіон (батарея), доданий батальйону (роті), переміщується в повному складі або побатарейно, а артилерійський дивізіон, який входить до складу АГ, зазвичай, у повному складі.

Артилерійський дивізіон (батарея), який доданий батальйону (роті), зміну району ВП, зазвичай, розпочинає після оволодіння опорними пунктами взводів противника на передньому краю його оборони, а артилерійський дивізіон (батарея), який підтримує батальйон – після оволодіння опорними пунктами рот першого ешелону противника. Артилерійський дивізіон (батарея), який залучається до ведення вогневого валу чи послідовного зосередження вогню, починає переміщення після виконання поставлених завдань.

7.1.7. При введенні в бій другого ешелону (резерву) вогневі завдання з ураження противника виконуються під час артилерійської підготовки атаки одним-двома вогневими нальотами, а під час артилерійської підтримки введення в бій другого ешелону (резерву) – зосередженим вогнем та веденням вогню по одиночних цілях. Вогневий наліт по об'єктах атаки починається не пізніше виходу загальновійськових підрозділів до межі досяжності далекобійних протитанкових засобів противника і закінчується з їх виходом на рубіж безпечного віддалення від розривів своїх снарядів. Артилерійська підтримка введення в бій другого ешелону (резерву) проводиться на глибину оборони підрозділів противника, що обороняються.

Якщо перед рубежем введення в бій другого ешелону (загальновійськового резерву) противник не чинить опір, артилерійська підготовка атаки і артилерійська підтримка військ, що наступають, можуть не проводитися.

7.1.8. Під час відбиття контратаки противника командир дивізіону (батареї), отримавши завдання, уточнює підпорядкованим підрозділам завдання з розвідки противника та вогневі завдання батареям.

Виявивши резерви противника, що висуваються, командир дивізіону (батареї) доповідає старшому командиру (начальнику) і за його командою (сигналом) розпочинає виконувати вогневі завдання під час проведення артилерійської підготовки відбиття контратаки противника. Зосередженим вогнем, рухомим загороджувальним вогнем здійснює ураження противника на рубежах висування та розгортання. З переходом противника в атаку проводиться артилерійська підтримка військ, що обороняються. Зосередженим вогнем, нерухомим загороджувальним вогнем здійснює ураження противника, який контратакує.

Після відбиття контратаки противника артилерійський дивізіон (батарея) підтримує наступ батальйону (роти) або закріплення їх на досягнутому рубежі.

7.1.9. За умови успішного розвитку наступу і переслідування противника артилерійський дивізіон (батарея), доданий батальйону (роті), який діє у складі БТГр (РТГр), підтримує його дії під час закріплення на захопленому рубежі, забороняє відхід підрозділів противника, підхід його резервів для проведення контратаки або зайняття проміжних оборонних позицій.

7.1.10. Під час наступу в смузі забезпечення (у межах передової позиції) противника або у випадку ведення ним маневреної оборони артилерійський дивізіон (батарея), який доданий батальйону (роті) першого ешелону або який складає передовий загін (авангард), уражає підрозділи противника на позиціях, перешкоджає відходу і закріпленню противника на проміжних позиціях, прикриває вихід підрозділів у фланг і тил противника.

7.1.11. Під час наступу у відриві від головних сил артилерійський дивізіон (батарея), як правило, діє у складі БТГр (РТГр), передового (рейдового, обхідного) загону.

Під час дій у складі БТГр (РТГр), передового (рейдового, обхідного) загону з виходом загальновійськових підрозділів до вказаного рубежу (об'єкта) артилерійський дивізіон (батарея) за наказом загальновійськового командира розгортається в бойовий порядок і виконує завдання з ВУП.

7.1.12. Під час форсування водної перешкоди з ходу артилерійський дивізіон (батарея) може діяти у складі передового загону або авангарду (головної похідної застави), а також у складі головних сил.

Артилерійський дивізіон (батарея) зі складу головних сил висувається до водної перешкоди за авангардами першого ешелону або в голові колони головних сил.

Артилерійський дивізіон (батарея, взвод), що діє у складі передового загону, з підходом до водної перешкоди розгортається в бойовий порядок і підтримує дії передового загону.

Артилерійський дивізіон (батарея), що діє у складі авангарду (головної похідної застави), уражає противника, що прикриває підступи до водної перешкоди, підтримує вогнем форсування водної перешкоди авангардом (головною похідною заставою) та розвиток наступу на протилежному березі. Якщо форсування водної перешкоди з ходу не вдалося, дивізіон (батарея) завдає ураження противнику та забезпечує її форсування головними силами.

При форсуванні водної перешкоди з розгортанням головних сил біля водної перешкоди артилерійський дивізіон (батарея) залучається до артилерійської підготовки форсування і артилерійської підтримки форсування та наступу загальновійськових підрозділів першого ешелону.

У першу чергу переправляються підрозділи протитанкової артилерії та ПТРК, а також підрозділи самохідної артилерії, які здатні долати водні перешкоди самотійно. Батальйонна артилерія переправляється за ротами першого ешелону батальйону.

Артилерійський дивізіон, доданий батальйону або призначений для його підтримки, переправляється зазвичай побатарейно на переправочно-десантних засобах. Інші артилерійські дивізіони переправляються, як правило, усіма батареями одночасно по мосту або на паромах і переправочно-десантних засобах після виконання завдань артилерійської підтримки форсування та наступу на протилежному березі.

7.1.13. Під час наступу в населеному пункті артилерійський дивізіон (батарея) може бути доданий батальйону (роті) першого ешелону або діяти у складі АГ (дивізіону). Під час штурму населеного пункту артилерійський дивізіон може діяти у складі штурмового загону, а артилерійська батарея – у складі штурмової групи.

Артилерійська батарея, яка додана роті першого ешелону або входить до складу штурмової групи, виконує завдання у ході наступу, як правило, вогнем прямою наводкою. Під час ведення наступу артилерійська батарея може бути розподілена повзводно для посилення загальновійськових взводів (штурмових груп).

7.1.14. Під час наступу вночі артилерійський дивізіон (батарея), крім звичайних питань, виконує завдання зі світлового забезпечення, ураження і осліплення приладів нічного бачення, засобів освітлення і вогневих засобів противника.

Підготовка артилерійських підрозділів до бойових дій вночі здійснюється в світлий час доби.

У період артилерійської підготовки атаки та під час наступу спеціально призначені артилерійські батареї, взводи і гармати (міномети) освітлюють об'єкти атаки, цілі для стрільби ПТРК і артилерії. З підходом підрозділів, що атакують, до зони освітлення за сигналом загальновійськового командира освітлення об'єктів атаки і цілей переноситься в глибину.

Перед введенням в бій другого ешелону (загальновійськового резерву) батареї (взводи), виділені для освітлення, освітлюють місцевість і цілі перед рубежем введення в бій, а з введенням у бій другого ешелону (загальновійськового резерву) – освітлюють об'єкти атаки.

У передбаченні контратаки противника проводиться періодичне освітлення місцевості з метою своєчасного виявлення його висування та забезпечення стрільби по колонах.

7.1.15. Під час наступу взимку артилерійський дивізіон (батарея) діє з урахуванням важкопрохідної місцевості й обмеженої кількості доріг, труднощів виконання завдань щодо інженерного обладнання позицій, складності орієнтування і маскування, а також глибокого снігового покриву, низької температури, підвищеної стійкості дії отруйних речовин та складних метеорологічних умов.

Під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником командир дивізіону (батареї) вживає заходів щодо завчасної підготовки ВП та КСП, приділяючи особливу увагу обладнанню місць для укриття та обігріву особового складу.

7.1.16. Під час наступу в лісі артилерійський дивізіон (батарея) веде бойові дії з урахуванням складності вибору, зайняття та топогеодезичної прив'язки елементів бойового порядку, ведення розвідки противника, складності підтримання безперервної взаємодії з загальновійськовим підрозділом, небезпеки лісових пожеж, можливості тривалішого зараження повітря й утворення значних районів лісових завалів, необхідності ретельнішої організації безпосередньої охорони.

Артилерійський дивізіон може додаватися побатарейно ротам першого ешелону, а мінометна батарея, зазвичай, залишається в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону.

У ході наступу артилерійські підрозділи, додані загальновійськовим підрозділам, діють безпосередньо у бойових порядках батальйону (роти) і переміщуються переважно вздовж доріг і просік.

7.1.17. Під час наступу в горах артилерійський дивізіон (батарея) діє з урахуванням різкої пересіченості рельєфу, наявності перешкод, що важко долаються, обмеженої кількості доріг та труднощів руху ними, переважання твердих ґрунтів, можливості обвалів, тривалого застою отруйних речовин в ущелинах і глибоких долинах, різких змін погоди, впливу екрануючих властивостей гір на роботу радіостанцій.

Артилерійський дивізіон (батарея) може додаватись або призначатись для підтримки батальйону (роти) першого ешелону або підрозділу, який діє в обхідному загоні.

У період артилерійської підготовки атаки дивізіон може виконувати завдання з одночасного ураження кількох цілей, які розташовані на різних ярусах. Під час наступу загальновійськових підрозділів окремими напрямками артилерійська підготовка атаки може розпочинатися одночасно або в різний час на кожному з напрямків і мати різну тривалість.

При багатоярусній побудові оборони противника вогонь ведеться одночасно по всіх ярусах, при цьому основні зусилля зосереджуються на подавленні противника в опорних пунктах, що прилягають до доріг, а також на перевалах та панівних висотах.

7.1.18. Під час наступу в степовій зоні артилерійський дивізіон (батарея) діє з урахуванням труднощів маскуванню й орієнтування, високої температури в літній час, сильних вітрів з переміщенням пилу, що обмежує можливості ведення оптичної розвідки та коректування вогню, обмеженої кількості джерел води, будівельних матеріалів та несприятливого санітарно-епідеміологічного стану районів.

7.1.19. Під час переслідування противника, що відходить, артилерійський дивізіон (батарея) додається батальйону (роті) першого ешелону з завданнями:

- а) перешкоджання відходу та закріплення противника на проміжних позиціях і рубежах;
- б) ураження підрозділів прикриття противника;
- в) підтримки загальновійськового підрозділу під час виходу у фланг і тил головних сил противника та закріплення захопленого рубежу.

Маневрений характер бойових дій, швидкі та різкі зміни в обстановці передбачають часті переміщення та розгортання артилерійських підрозділів у бойовий порядок. У ході переслідування залежно від обстановки та способу переслідування ВП, як правило, займаються поблизу доріг. Вогневі взводи (гармати) повинні бути постійно готові до ведення вогню прямою наводкою.

7.1.20. Артилерійський дивізіон у зустрічному бою може діяти у складі передового загону, авангарду або головних сил, артилерійська батарея – у складі головної (бокової) похідної застави або головних сил загальновійськового підрозділу. Мінометна батарея, протитанковий взвод батальйону може діяти у складі головних сил батальйону або у складі головної (бокової) похідної застави.

Артилерійський дивізіон, що діє у складі передового загону (авангарду), розміщується та здійснює марш, зазвичай, у голові його колони або за головною похідною заставою, дивізіон, що діє у складі головних сил – у голові колони головних сил.

Батарея (взвод), що діє у складі головної похідної застави (бокової похідної застави), розміщується та здійснює марш, зазвичай, у голові колони головної (бокової) похідної застави.

Батарея, яка діє у складі головної (бокової) похідної застави із зав'язкою зустрічного бою за сигналом (командою) командира головної похідної застави (бокової похідної застави) швидко розгортається в бойовий порядок і відкриває вогонь по противнику. Вогнем батареї (взводу) уражаються підрозділи розвідки та охорони противника, підтримуються дії загальновійськових підрозділів щодо захоплення вигідного рубежу та забезпечується підхід і розгортання головних сил.

Дивізіон, що діє у складі передового загону (авангарду), за рішенням командира передового загону (авангарду) розгортається в бойовий порядок, відкриває вогонь по противнику, уражає артилерію, протитанкові засоби, підтримує бій головної похідної застави, а також висування, розгортання та бій головних сил передового загону (авангарду).

З метою швидкого відкриття вогню батареї займають ВП не зважаючи на незручності місцевості. Батареї по готовності, не очікуючи команд командира дивізіону і розпоряджень (сигналів) загальновійськових командирів, самостійно відкривають вогонь по розвіданих цілях.

Якщо противник переважаючими силами випередив передовий загін у виході на вказаний йому рубіж, а авангард – у розгортанні і веде наступ, дивізіон

у взаємодії з іншими вогневими засобами відбиває атаки противника, не допускаючи проникнення противника в проміжки між загальновійськовими підрозділами, прикриває відкриті фланги передового загону (авангарду), вогнем прямою наводкою знищує танки та живу силу противника, які прорвались в район ВП. У подальшому дивізіон залучається до прикриття розгортання і вступу в бій головних сил.

Батарея (взвод) займає ВП на танконебезпечному напрямку, за можливості ближче до бойового порядку рот першого ешелону, на місцевості, яка забезпечує ведення вогню з великими доворотами від основного напрямку. Для ведення розвідки противника на широкому фронті можуть розгортатись бокові СП.

7.2. Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея, взвод) в наступі

7.2.1. Протитанковий артилерійський дивізіон в наступі, зазвичай, складає ПТРез або входить до його складу і виконує наступні завдання:

- а) прикриває висування та розгортання (перегрупування або зміну) загальновійськового підрозділу;
- б) бере участь у відбитті контратаки противника;
- в) прикриває висування, розгортання і введення в бій другого ешелону, відкриті фланги;
- г) бере участь у закріпленні захоплених рубежів.

Вказані завдання виконуються, зазвичай, у взаємодії з рухомим загonom загороджень, підрозділом вертольотів та іншими підрозділами.

Протитанкова батарея (взвод), як правило, діє у складі протитанкового дивізіону, вона також може бути додана загальновійськовій бригаді (батальйону). Протитанковий взвод, протитанкова гармата (ПТРК) діє, як правило, у складі батареї (взводу). Протитанковий взвод батальйону діє, як правило, у повному складі у безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону.

У період артилерійської підготовки атаки дивізіон (батарея) може бути залучений у повному складі або частково до знищення вогневих засобів противника (особливо протитанкових і броньованих), які спостерігаються на передньому краї та в найближчій глибині оборони противника вогнем прямою наводкою.

7.2.2. Під час переходу в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником ПТРез може бути заздалегідь розгорнутий у бойовий порядок на одному з рубежів розгортання для прикриття перегрупування бригади (батальйону), що обороняється, або прикриття висування бригади (батальйону) з глибини і розгортання для наступу.

Під час переходу в наступ з висуванням з глибини (з ходу) ПТРез висувається, зазвичай, вночі, приховано від наземної та повітряної розвідки противника, заздалегідь розвіданим маршрутом до району зосередження або на рубіж розгортання.

Підрозділи дивізіону (батареї), призначені для стрільби прямою наводкою в період артилерійської підготовки атаки, виводяться на підготовлені ВП в ніч перед наступом або з початком артилерійської підготовки атаки. Протитанковій гарматі (ПТРК) призначають 1-2 цілі для знищення або руйнування. Для знищення або руйнування найбільш важливих цілей може призначатися дві протитанкові гармати (ПТРК) на одну ціль.

7.2.3. Для відбиття контратаки противника дивізіон (батарея) за командою (сигналом) старшого командира (начальника) висувається на заздалегідь призначений (плановий) або неплановий рубіж, з ходу розгортається в бойовий порядок і уражає танки та інші броньовані машини противника. Побудова його колони при висуванні на рубіж розгортання залежить від умов обстановки, побудови бойового порядку і порядку розгортання.

7.2.4. При введенні в бій другого ешелону дивізіон (батарея) може розгортатись для прикриття відкритого флангу на танконебезпечному напрямку або для знищення танків і протитанкових засобів противника перед рубежем введення в бій другого ешелону. Протитанковий взвод (гармата, ПТРК) може призначатися для виконання завдань стрільбою прямою наводкою.

7.2.5. Під час форсування водної перешкоди дивізіон (батарея), зазвичай, висувається до водної перешкоди за авангардом. Дивізіон (батарея) переправляється, як правило, усіма батареями (взводами) одночасно на поромах і переправочно-десантних засобах або по мосту після захоплення плацдарму на протилежному березі та продовження наступу батальйонами (ротами), що переправилися.

7.2.6. Під час наступу в населеному пункті протитанкові гармати (ПТРК) залучаються для ураження противника прямою наводкою. Протитанкові гармати (ПТРК) висуваються на відкриті ВП у бойових порядках рот під прикриттям вогнем артилерійських батарей із закритих ВП, уражають вогневі засоби противника, руйнують будівлі і споруди, що пристосовані до оборони. З наближенням рот до об'єктів атаки вони відкривають вогонь по амбразурах, вікнах і проломах у верхніх поверхах будівель.

7.2.7. Під час зустрічного бою протитанковий артилерійський дивізіон, зазвичай, складає ПТРез і діє у складі головних сил.

Батарея (взвод) зі складу протитанкового артилерійського дивізіону (батареї) може бути додана батальйону (роті), який діє у складі передового загону або авангарду.

Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея), протитанковий взвод загальновійськового батальйону розміщується та здійснює марш між передовим загonom (авангардом) і головними силами в готовності до відбиття атак танків противника.

Протитанковий артилерійський дивізіон (батарея) із зав'язкою зустрічного бою за командою старшого командира (начальника) висувається на загрозливий напрямок, розгортається на призначеному рубежі в бойовий порядок і прикриває розгортання загальновійськових підрозділів.

Якщо противник випередив наші війська в розгортанні головних сил, протитанковий артилерійський дивізіон (батарея) висувається на напрямок дій головного угруповання танків противника, розгортається у бойовий порядок і у взаємодії з іншими вогневими засобами відбиває атаку танків і живої сили противника.

У ході зустрічного бою протитанковий артилерійський дивізіон (батарея) переміщується на загрозливому напрямку з одного рубежу (району зосередження) на інший у готовності до відбиття атак танків та інших броньованих машин противника, прикриття відкритих флангів першого ешелону та висунання і введення в бій загальновійськового резерву.

8. АРТИЛЕРІЙСЬКІ ПІДРОЗДІЛИ В СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ

8.1. Загальні положення

8.1.1. Артилерійські підрозділи у стабілізаційних діях залучаються до підтримки дій загальновійськових підрозділів, які виконують завдання з:

а) посилення охорони ділянки державного кордону (морського узбережжя);

б) прикриття ділянки державного кордону (морського узбережжя);

в) участі в ізоляції району збройного конфлікту;

г) боротьби з диверсійно-розвідувальними групами (ДРГ) противника та НЗФ;

д) охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій;

е) охорони та супроводження колон (транспортів);

ж) оборони морського узбережжя;

к) ведення ізоляційних, охоронних, оборонних, сторожових, розвідувально-пошукових, пошуково-ударних, штурмових, засадних, патрульних, демонстраційних дій.

У стабілізаційних діях артилерійські підрозділи можуть виконувати завдання, входячи до складу:

а) ешелону охорони (посилення охорони) ділянок державного кордону;

б) ешелону ізоляції району збройного конфлікту;

в) пошуково-ударного ешелону;

г) ешелону охорони об'єктів та комунікацій;

д) ешелону негайного реагування;

е) артилерійського резерву;

ж) ешелону прикриття державного кордону.

8.1.2. У ході стабілізаційних дій артилерійські підрозділи, як правило, діють у складі БТГр або РТГр.

До складу опорних пунктів, блокпостів, які розгортаються в кризовому районі, можуть включатися артилерійські батареї (взводи, гармати та ПТРК).

Артилерійські підрозділи, що входять до складу артилерійського резерву (ешелону негайного реагування), перебувають в готовності до виконання завдань, що виникають раптово. До початку виконання цих завдань вони розташовуються у визначених районах, які призначаються як в операційній зоні (районі), так і за її межами.

8.1.3. Порядок бойового застосування артилерійських підрозділів під час посилення охорони ділянки державного кордону (морського узбережжя), прикриття ділянки державного кордону (морського узбережжя), оборони морського узбережжя відповідає порядку бойового застосування артилерійських підрозділів в обороні.

Планування вогню артилерійських підрозділів здійснюється з урахуванням забезпечення безпеки мирного населення та збереження об'єктів інфраструктури.

Артилерійські підрозділи у стабілізаційних діях під час боротьби з ДРГ противника та НЗФ можуть брати участь у виконанні таких завдань:

- а)** вогневе забезпечення висування військ до району конфлікту або району бойових дій;
- б)** вогневе прикриття базових таборів (позицій), які займають свої війська, а також застав, блокпостів, варт, які призначені для охорони військових, важливих промислових та екологічно небезпечних об'єктів;
- в)** вогнева підготовка та підтримка дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника;
- г)** вогневе блокування районів, які займаються НЗФ;
- д)** вогневе “прочісування” районів, які розташовані у важкодоступній і закритій місцевості.

8.1.4. Порядок роботи командира дивізіону (батареї) з підготовки до участі у стабілізаційних діях відповідає загальному порядку підготовки бойових дій артилерійських підрозділів з урахуванням певних особливостей.

Під час аналізу бойового завдання на участь у стабілізаційних діях командир дивізіону (батареї), окрім звичайних питань, повинен додатково усвідомити:

- а)** під час участі у посиленні охорони чи прикритті ділянки державного кордону (морського узбережжя), оборони морського узбережжя:

- 1)** порядок висування до ділянок державного кордону (морського узбережжя);

- 2)** місце в похідному порядку загальновійськового підрозділу;

- 3)** завдання, до виконання яких повинен бути готовий артилерійський підрозділ після зайняття бойового порядку;

4) обмеження на застосування артилерії (з використання деяких видів боєприпасів і артилерійських систем);

5) зони (райони) заборони ведення вогню, екологічно небезпечні та інші об'єкти, руйнування яких неприпустиме або обмежене;

б) під час участі в ізоляції району збройного конфлікту, боротьби з ДРТ та НЗФ противника:

1) мету бойових дій та способи, якими передбачається її досягнення;

2) в якому правовому режимі, у взаємодії з якими загальновійськовими підрозділами необхідно буде виконувати поставлене завдання;

3) роль і місце артилерійського підрозділу в ході бойових дій;

4) обмеження на застосування артилерії (з використання деяких видів боєприпасів і артилерійських систем);

5) зони (райони) заборони ведення вогню, екологічно небезпечні та інші об'єкти, руйнування яких неприпустиме або обмежене;

5) умови висування до району конфлікту, місце в похідному порядку загальновійськового підрозділу та до виконання яких завдань бути готовим після зайняття району призначення;

в) під час участі у охороні та обороні важливих об'єктів і комунікацій:

1) порядок висування до об'єктів і комунікацій;

2) місце в похідному порядку загальновійськового підрозділу;

3) завдання, до виконання яких повинен бути готовим після зайняття бойового порядку;

4) обмеження на застосування артилерії (з використання деяких видів боєприпасів і артилерійських систем);

5) зони (райони) заборони ведення вогню, екологічно небезпечні та інші об'єкти, руйнування яких неприпустиме або обмежене;

г) під час участі в охороні та супроводженні колон:

1) маршрут руху колони та його небезпечні ділянки;

2) обмеження на застосування (з використання деяких видів боєприпасів і артилерійських систем);

3) зони (райони) заборони ведення вогню, екологічно небезпечні та інші об'єкти, руйнування яких неприпустиме або обмежене;

4) умови висування артилерійських підрозділів до району призначення та до виконання яких завдань бути готовим.

8.1.5. Під час планування висування артилерійських підрозділів у район ведення стабілізаційних дій та розгортання в бойовий порядок додатково визначається їх місце в колоні загальновійськового підрозділу, райони ВП під час ураження противника в ході висування та артилерійські підрозділи, що залучаються.

8.1.6. Під час планування вогню командир артилерійського підрозділу повинен додатково уточнити (врахувати) спосіб виконання завдань з ураження противника (вогневий мішок; вогневий коридор; вогневі тиски; вогневе

блокування; вогневе окаймлення; вогневе прочісування) у ході ведення стабілізаційних дій, порядок управління та взаємодії.

8.1.7. Під час планування всебічного забезпечення бойових дій артилерійських підрозділів, крім звичайних питань, додатково визначають:

- а) райони, які контролюються НЗФ та своїми військами;
- б) завдання з виявлення та знищення ДРГ та вогневих засобів противника на підступах до районів розташування і об'єктів, які охороняються;
- в) завдання з охорони маршрутів руху своїх колон;
- г) порядок знищення НЗФ у разі нападу або обстрілу ними об'єктів, які охороняються;
- д) заходи з недопущення проникнення в район ВП місцевого населення;
- д) порядок застосування засобів аерозольного маскуванню;
- е) розміри запасів матеріальних засобів;
- ж) особливості організації харчування, водопостачання, підвезення матеріальних засобів;
- к) заходи щодо роз'яснення політичної мети держави у збройному конфлікті та завдань, які покладаються на ЗС України та інші військові формування для їх досягнення.

8.2. Ведення бойових дій

8.2.1. Залежно від обстановки артилерійські підрозділи можуть висуватися до призначеного району (рубежу) в умовах відсутності активної протидії з боку противника або в умовах його активного опору.

За відсутності активної протидії з боку противника артилерійські підрозділи артилерійської бригади, як правило, висуваються самостійно. Артилерійські підрозділи загальновійськової бригади висуваються у складі її похідного порядку або самостійно.

В умовах активного опору противника артилерійські підрозділи висуваються у складі похідних порядків загальновійськових підрозділів. Артилерійські підрозділи зі складу сторожових застав, контрольно-пропускних пунктів, блокпостів, а також зі складу колон головних сил, що призначаються до складу похідної охорони, залучаються до артилерійського забезпечення висування військ до району конфлікту або району бойових дій, яке є складовою вогневого забезпечення висування військ до району конфлікту або району бойових дій. Вогневі завдання виконуються, як правило, вогнем по одиночних цілях, зосередженим вогнем, загороджувальним вогнем. Способом виконання завдань з ураження противника при цьому, як правило, є “вогневий коридор”.

Окремим гарматам можуть призначатися ВП на панівних висотах у готовності до ураження противника вогнем прямою наводкою.

8.2.2. Під час посилення охорони та прикриття ділянок державного кордону (морського узбережжя), оборони морського узбережжя порядок бойового застосування артилерійських підрозділів аналогічний їх застосуванню під час ведення оборонного бою.

8.2.3. Під час ізоляції району збройного конфлікту та боротьби з ДРГ противника та НЗФ артилерійські підрозділи беруть участь:

а) у вогневому блокуванні районів, які займаються НЗФ за періодами:

1) артилерійська підготовка блокування районів, зайнятих НЗФ;

2) артилерійська підтримка військ при блокуванні і прочісуванні районів, зайнятих НЗФ;

б) у вогневій підготовці та підтримці дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника, за періодами:

1) артилерійська підготовка дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника;

2) артилерійська підтримка дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника.

8.2.4. Артилерійська підготовка блокування районів, зайнятих НЗФ, проводиться з метою нанесення ураження НЗФ, забезпечення висування і розгортання у бойовий порядок загальновійськових підрозділів для блокування районів, зайнятих НЗФ. Вона починається у встановлений час і продовжується до заняття загальновійськовими підрозділами призначених позицій і рубежів. Вогонь ведеться на всю глибину району блокування. У разі необхідності після зайняття рубежу блокування готуються ділянки зосередженого і рубежі загороджувального вогню перед позиціями своїх військ, на флангах і в проміжках між ними.

Якщо район місцевості, в якому знаходяться НЗФ, за фронтом і глибиною перевищує вогневі можливості артилерії, яка залучається, артилерійська підготовка може проводитися способами “вогневих тисків” або “вогневого мішка”.

До проведення артилерійської підготовки блокування районів, зайнятих НЗФ, залучається, як правило, вся наявна артилерія за винятком артилерії зі складу сил і засобів сторожових застав, блокпостів, комендатур. Частина артилерії може залучатися до ураження цілей вогнем прямою (напівпрямою) наводкою.

Артилерійська підтримка військ при блокуванні і прочісуванні районів, зайнятих НЗФ, здійснюється з метою недопущення їх прориву з заблокованого району, заборони підходу його резервів та ураження НЗФ, що чинять опір в ході прочісування. Під час прихованого розташування противника у важкодоступній і закритій місцевості (лісових масивах, лісових смугах, ярах, балках тощо) з метою завдання йому втрат, витіснення з зайнятих районів, розосередження і унеможливлення організованої протидії артилерійська підтримка військ при

блокуванні і прочісуванні районів, зайнятих НЗФ, може проводитися способом “вогневого прочісування”.

Вона починається із закінченням артилерійської підготовки і проводиться до завершення виконання загальновійськовими підрозділами бойового завдання. Артилерійська підтримка військ при блокуванні і прочісуванні районів, які зайняті НЗФ здійснюється, як правило, зосередженим вогнем і вогнем по одиночних цілях, також може проводитися способом “вогневого блокування”.

Райони ВП артилерії вибираються по периметру району, що блокується, з таким розрахунком, щоб забезпечити вогневу підтримку дій загальновійськових підрозділів без переміщення артилерії.

При прочісуванні населених пунктів та районів артилерійські підрозділи, що призначені для підтримки загальновійськових підрозділів та підрозділів ІВФ, знаходяться в постійній готовності до ведення вогню за викликом командира, який проводить прочісування.

8.2.5. Артилерійська підготовка дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника, розпочинається не пізніше виходу загальновійськових підрозділів, що наступають, на рубіж досяжності основних вогневих засобів противника і проводиться до виходу своїх військ на рубіж переходу в атаку. До артилерійської підготовки залучається вся артилерія загальновійськового формування.

При оволодінні населеним пунктом артилерійська підготовка проводиться за напрямками дій штурмових груп. Її термін, побудова, час початку і закінчення на кожному напрямку будуть різними. Жива сила та вогневі засоби, які розміщуються на оборонних позиціях польового типу, уражаються вогнем із закритих ВП, а в підготовлених до оборони будинках – вогнем артилерії прямою наводкою та високоточними боєприпасами. Перш за все вогонь ведеться по вогневих засобах, що розміщуються в кутових будинках на перехрестях і в будинках уздовж магістралей. Для руйнування будинків зайнятих противником, може застосовуватися мортирна стрільба або спеціальні боєприпаси.

Артилерійська підтримка дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника, проводиться з метою утримання створеного співвідношення в силах та засобах, забезпечення запланованих темпів наступу, заборони здійснення маневру противником та поновлення системи вогню і управління. Вона починається з закінченням артилерійської підготовки за сигналом загальновійськового командира і проводиться, як правило, зосередженим вогнем та вогнем по одиночних цілях до виконання завдання з оволодіння районом (населеним пунктом), зайнятим противником.

Артилерійська підтримка штурмових груп під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника, повинна забезпечувати надійне ураження противника, що перешкоджає їх просуванню до ключових об'єктів, і здійснюється вогнем, перш за все, артилерії, що входить до складу штурмових груп.

Якщо виявлено спробу противника вирватися із району або населеного пункту, артилерія зосередженням і загороджувальним вогнем уражає противника при його висуванні та переході в контратаку. На напрямку прориву противника в глибині бойового порядку своїх військ розгортаються протитанкові артилерійські підрозділи.

Якщо противнику вдалося вирватися з блокованого району або населеного пункту, артилерія залучається до артилерійської підтримки військ під час переслідування та ведення рейдово-пошукових та засадних дій. Вона є складовою частиною вогневої підтримки дій військ під час оволодіння районами або населеними пунктами, які знаходяться під контролем противника, і здійснюється з метою заборони організованого відходу НЗФ та його послідовного ураження в разі, якщо він чинить опір. Вона починається з виявленням відходу противника з району або населеного пункту і проводиться до виконання бойового завдання загальновійськовими підрозділами. До участі в артилерійській підтримці військ під час переслідування та ведення рейдово-пошукових та засадних дій залучається артилерія загальновійськових підрозділів, що ведуть переслідування (рейдово-пошукові дії), а також артилерія старшого командира.

8.2.6. Під час вогневого прикриття базових таборів (позицій), які займають свої війська, а також застав, блокпостів, варт, які призначені для охорони військових, важливих промислових та екологічно небезпечних об'єктів, у ході ведення бойових дій артилерійські підрозділи здійснюють артилерійське прикриття позицій (об'єктів), які займають свої війська. Воно проводиться з метою зірвати напад ДРГ противника та НЗФ на базові табори (позиції) та інші важливі об'єкти, нанести максимальні втрати противнику і забезпечити можливість підрозділам, що діють у складі застав, блокпостів, варт, здійснити організоване відбиття ДРГ противника та НЗФ на об'єкти, що охороняються.

До участі в артилерійському прикритті, як правило, залучається артилерія чергових артилерійських підрозділів базових таборів (позицій), а також сторожових застав, блокпостів, варт тощо.

8.2.7. Під час участі в охороні та супроводженні колон (транспортів) артилерія виконує завдання аналогічно до завдань під час артилерійського забезпечення висування військ до району конфлікту або району бойових дій.

9. РОЗТАШУВАННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА МІСЦІ ТА ПЕРЕСУВАННЯ

9.1. Розташування артилерійських підрозділів на місці

9.1.1. Розташування на місці – організоване розміщення артилерійських підрозділів у вихідному районі, районі зосередження, районі очікування, районі відпочинку тощо. Район розташування артилерійського підрозділу

призначається в межах району розташування військової частини (підрозділу), до складу якої він входить організаційно або якій доданий.

9.1.2. Район розташування для артилерійських підрозділів призначається на місцевості, що має природні укриття й маскувальні властивості та забезпечує:

- а) розосередження та приховане розміщення підрозділів дивізіону (батареї);
- б) швидкий їх збір і висування в потрібному напрямку;
- в) зручність розміщення та відпочинку особового складу;
- г) сприятливі умови для організації захисту від високоточної зброї, а також належні санітарно-епідеміологічні умови.

Слід уникати розташування артилерійських підрозділів поблизу техногенно-небезпечних об'єктів, населених пунктів і об'єктів, що знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права. Розташування в населених пунктах допускається в умовах суворої зими або тривалої негоди, якщо немає часу на облаштування захисних споруд для особового складу поза населеними пунктами або за наявності населених пунктів, звільнених від місцевих мешканців.

Розташування артилерійських підрозділів під лініями електропередачі, поблизу газо- і нафтопроводів забороняється.

9.1.3. Артилерійські підрозділи у призначеному районі розташовуються з урахуванням можливості швидкого шиккування колон. Вони розташовуються, зазвичай, уздовж маршруту висування, використовуючи захисні та маскувальні властивості місцевості. Озброєння та техніка розміщуються вздовж маршрутів руху, але осторонь від них на дистанціях та інтервалах, що знижують ефективність ураження їх ударами авіації, високоточної зброї і вогнем артилерії противника.

Артилерійські підрозділи в районі розташування знаходяться в постійній готовності до відбиття нападу противника, знищення його повітряних десантів і ДРГ. Поблизу гармат (артилерійських тягачів з гарматами, БМ) та іншої техніки обладнують відкриті або перекриті щілини. Озброєння, військову та спеціальну техніку розміщують у складках місцевості та інших природних укриттях. Для ОВСТ, боєприпасів, пального й інших матеріальних засобів облаштовуються окопи й укриття. Місця розташування підрозділів і техніки, позиції охорони та чергові вогневі засоби, сліди від машин ретельно маскуються.

У населених пунктах підрозділи артилерії розташовуються ближче до околиць. Як укриття використовуються підвальні приміщення будівель, місцеві сховища та інші міцні споруди.

Радіо- та тепловипромінюючі об'єкти маскуються спеціальними покриттями (екранами), поблизу них обладнуються фіктивні об'єкти (теплові пастки). У районі розташування та на підступах до нього розвідують і готують шляхи для виходу підрозділів з району та маневру при відбитті нападу противника.

Зміна району розташування артилерійського підрозділу здійснюється за вказівкою старшого командира (начальника). У випадку раптового застосування противником високоточної або запальної зброї, коли немає можливості доповісти про це старшому командирі (начальнику), зміна району може бути здійснена за рішенням командира артилерійського підрозділу з подальшою доповіддю старшому командирі (начальнику).

9.1.4. До виходу артилерійського підрозділу в призначений район організовується його рекогносцировка. Розвідка району розташування здійснюється відповідно з розпорядженням старшого командира.

Розвідка району розташування здійснюється АРГ, яка визначає (уточнює) місця розташування артилерійських підрозділів, розвідує і позначає під'їзні шляхи, встановлює та позначає заміновані і заражені ділянки місцевості, розвідує джерела води і визначає її придатність до вживання.

Визначені райони займаються без зупинки колон перед ними. Особовий склад, який брав участь у рекогносцировці, зустрічає свої підрозділи на визначених рубежах (місцях) та супроводжує їх у визначені для них райони. Зупиняти колони на маршрутах в очікуванні розташування у визначених районах заборонено.

9.1.5. У районі розташування артилерійського підрозділу організовується:

- а)** безпосередня охорона, а при загрозі нападу противника – сторожова охорона;
- б)** заходи радіоелектронного захисту;
- в)** проводовий зв'язок між штабом, підрозділами, сторожовими постами;
- г)** оповіщення про безпосередню загрозу та початок застосування противником високоточної зброї;
- д)** оповіщення про появу БпЛА;
- е)** оповіщення про напад повітряного та наземного противника, про РХБ зараження та про застосування запальної зброї;
- ж)** проведення заходів щодо маскуванню;
- к)** обмеження пересування особового складу та техніки.

9.1.6. Охорона в артилерійському підрозділі організовується в межах району розташування.

Безпосередня охорона здійснюється спостерігачами на ПУ, патрулями та черговими артилерійських підрозділів. Черговий підрозділ розташовується у визначеному командиром місці та знаходиться у постійній готовності до знищення ДРГ противника та виконання інших раптових завдань, а також для гасіння пожеж у районі розташування та поблизу нього.

Сторожова охорона артилерійського підрозділу також може здійснюватися сторожовими постами та секретами зі складу підрозділів охорони. Сторожова охорона повинна бути круговою та перекривати усі основні дороги та підступи до району розташування.

9.1.7. Артилерійський підрозділ, що виділений для підтримки дій сторожової охорони, розгортається у бойовий порядок, з завданням нанесення ураження противнику на підступах до позицій сторожової охорони, підтримати його бій та прикрити вогнем проміжки між позиціями сторожової охорони. Райони ВП вибираються на танконебезпечному напрямку з розрахунком можливості ведення вогню прямою наводкою по танках противника, що прорвалися. Крім основного району ВП, за наявності часу, готуються і запасні райони ВП. Командно-спостережний пункт розміщується разом з командиром сторожової охорони. Для ведення розвідки на широкому фронті в дивізіоні (батареї) зазвичай розгортаються бокові СП.

9.1.8. Під час виконання завдань у стабілізаційних діях артилерійські підрозділи можуть розташовуватися у базових таборах.

У базовому таборі для розміщення артилерійських підрозділів, як правило, обладнується наметове містечко (укриття, бліндажі тощо) для особового складу, парк (стоянки) бойових машин, сховища майна тощо.

9.2. Пересування артилерійських підрозділів

9.2.1. Артилерійські підрозділи можуть здійснювати пересування своїм ходом (маршем), перевозитися залізничним, морським (річковим) і повітряним транспортом або пересуватися комбінованим способом. Основний спосіб пересування артилерійських підрозділів є марш.

У всіх випадках пересування повинно проводитися високими темпами, організовано, із дотриманням заходів маскування, щоб прибути у призначений район своєчасно, у повному складі та у готовності до негайного виконання бойового завдання.

Артилерійські підрозділи завжди повинні бути готовими до пересування в умовах постійної загрози застосування противником ЗМУ, високоточної зброї, систем дистанційного мінування, авіації, повітряних десантів, дій ДРГ противника та НЗФ, РХБ забруднення, руйнування доріг і переправ, а також протидії руху колон з боку цивільних осіб.

9.2.2. Марш артилерійських підрозділів – організоване їх пересування у колонах дорогами і колонними шляхами з метою виходу в визначений район або на вказаний рубіж у встановлений час у готовності до виконання бойового завдання.

Під час здійснення маршу самохідна артилерія й інша гусенична техніка, а також техніка, що має малий запас ходу, можуть перевозитися на автопоїздах (трейлерах), які включаються до складу колон.

Марш може здійснюватися у передбаченні вступу в бій або без загрози зіткнення з противником, з тилу до фронту, уздовж фронту чи від фронту в тил. У всіх випадках марш здійснюється потай, як правило, вночі або в інших умовах обмеженої видимості.

9.2.3. Дивізіон (батарея) здійснює марш однією колоною. Дистанція між підрозділами та машинами в колоні, середня швидкість руху визначається старшим командиром або командиром артилерійського підрозділу залежно від умов здійснення маршу.

У всіх випадках марш повинен здійснюватися з максимально можливою за даних умов швидкістю.

9.2.4. Дивізіону (батареї) для здійснення маршу призначається маршрут руху.

Маршрут руху вибирається дорогами, що пролягають переважно лісопосадками та іншою місцевістю з маскувальними властивостями, які забезпечують приховане пересування підрозділів на марші. Він, за можливості, не повинен проходити через населені пункти, вузли доріг, тіщини та поблизу підприємств атомної енергетики, хімічної промисловості та інших потенційно небезпечних об'єктів.

9.2.5. Дивізіон (батарея) здійснює марш, як правило, у складі похідної колони військової частини (підрозділу), до складу якого він входить організаційно. Місце і порядок здійснення маршу артилерійського підрозділу у складі похідної колони визначає старший командир (начальник).

У деяких випадках дивізіон може здійснювати марш самостійною колоною окремим маршрутом.

На марші у передбаченні вступу в бій:

а) артилерійський дивізіон може пересуватися в складі передового загону, авангарду, за авангардом або у колоні головних сил;

б) артилерійська батарея – у складі головної (бокової, тилової) похідної застави, в авангарді або у колоні дивізіону;

в) мінометна батарея – у складі батальйону або у складі головної похідної застави;

г) протитанковий артилерійських дивізіон (батарея) – за авангардом.

9.2.6. Для своєчасного й організованого початку та здійснення маршу, регулювання швидкості руху підрозділу артилерії вказують:

а) вихідний пункт;

б) пункти регулювання та час їх проходження;

в) місця та час привалів;

г) місця та час денного (нічного) відпочинку.

9.2.7. Артилерійські підрозділи на марші повинні суворо дотримуватись встановленого порядку, особливо швидкості руху, дистанції, заходів безпеки та вимог маскування. Обгін допускається тільки з дозволу старшого командира.

Тіщини, тунелі та мости долаються безупинно з максимально можливою швидкістю.

Великі населені пункти обходяться. За відсутності обхідних шляхів рух колон здійснюється паралельними вулицями, скупчення техніки в межах міста не допускається.

Водні перешкоди долаються безупинно, при утворенні на переправі затору підрозділи зупиняються на підступах до неї.

9.2.8. Уночі машини рухаються з використанням світломаскувальних пристроїв, а під час руху ділянками місцевості, які проглядаються противником – приладів нічного бачення та з повністю вимкненим зовнішнім і внутрішнім освітленням.

Взимку організовується підготовка техніки до роботи в умовах низьких температур. Вживаються заходи щодо запобігання обмороженню особового складу й організації обігріву на привалах і в районах відпочинку. За необхідності до складу похідної охорони включаються машини високої прохідності з навісним обладнанням.

У гірській місцевості особлива увага приділяється перевірці справності ходової частини, механізмів керування та систем гальмування машин. Перевали, тунелі, ущелини, каньйони та гірські проходи підрозділи долають безупинно. У руслах висохлих річок, на водостоках, крутих підйомах і скатах, у тунелях, а також над обривом або під ним зупинки колон забороняються. Під час руху на підйомах, спусках та інших важкопрохідних ділянках швидкість руху може знижуватися, а дистанції між машинами збільшуватися до меж, які гарантують безпеку руху. Під час подолання особливо небезпечних ділянок доріг особовий склад підрозділів спішується. Під час руху в пішому порядку перевали долаються, як правило, повзводно або у складі відділення з дотриманням заходів безпеки.

У лісисто-болотистій місцевості та в умовах бездоріжжя на важкопрохідні ділянки маршруту і до складу замикання колон виділяються тягачі. На перехрестях доріг і просік, а також у місцях з ускладненим орієнтуванням виставляються пости регулювання (показчики руху). На лісових дорогах у вузьких місцях улаштовуються роз'їзди, за необхідності проводиться розширення проїжджої частини дороги.

9.2.9. На привалах побудова колони артилерійського підрозділу не порушується, машини зупиняються на правому узбіччі дороги на встановленій командиром артилерійського підрозділу дистанції.

У районі денного (нічного) відпочинку артилерійські підрозділи розміщуються у призначених їм районах з виконанням вимог, які визначені в розділі розташування артилерійських підрозділів на місці.

9.2.10. У випадку зміни обстановки або необхідності обходу великих зон зараження, руйнувань, районів пожеж, затоплень командир артилерійського підрозділу повинен уточнити завдання похідній охороні та командирам підрозділів і з дозволу старшого командира вивести колону на новий (запасний) маршрут руху та безупинно продовжувати рух.

9.2.11. Перевезення артилерійських підрозділів здійснюється залізничним, морським (річковим) транспортом або колісними тягачами на трейлерах. Для негайного перевезення на великі відстані може застосовуватись повітряний транспорт.

Для перевезення залізничним (морським, річковим) транспортом призначають артилерійські підрозділи самохідної артилерії й артилерії великих калібрів, а також техніку, що має малий запас ходу та малу швидкість руху.

Командир і штаб артилерійського підрозділу повинні мати готові варіанти розрахунків і формалізовані документи на перевезення різними видами транспорту. Розрахунки повинні передбачати можливість збереження організаційно-штатної цілісності підрозділів і забезпечення їх готовності до ведення бойових дій після розвантаження, а також розподіл штатних (доданих) підрозділів охорони. Варіанти розрахунків необхідно уточнювати у разі змін у бойовому та чисельному складі та технічних умов кріплення бойової техніки на транспортних засобах.

У разі припинення перевезення повинні бути передбачені заходи, що забезпечують швидкий перехід від перевезення до маршу або ведення бойових дій.

Перевезення артилерійського підрозділу залізничним або морським (річковим) транспортом здійснюється одним-двома військовими ешелонами (суднами), повітряним транспортом – кількома військовими командами, колісними тягачами на трейлерах – однією колоною.

Під час організації перевезення артилерійському підрозділу призначаються:

- а)** основний і запасний райони (місця) навантаження та розвантаження, які, як правило, включають станцію (порт, пристань, аеропорт, аеродром, майданчик);
- б)** вихідний район перед навантаженням;
- в)** район очікування перед навантаженням;
- г)** район збору, зосередження після розвантаження.

9.2.12. Висування артилерійських підрозділів з району очікування до місця навантаження (посадки) здійснюється в строки, визначені в бойовому наказі командира дивізіону (батареї).

Навантаження озброєння, техніки та посадка особового складу проводяться в суворо зазначений час, приховано, з дотриманням заходів безпеки та запобіганням поломкам ОВСТ.

У першу чергу завантажуються ОВСТ, запаси боєприпасів. При цьому боєприпаси та паливо-мастильні матеріали завантажуються в різні вагони (на різні судна, у різні літаки, вертольоти), а ОВСТ розміщуються з урахуванням черговості їх розвантаження.

Посадка особового складу у вагони, на судна, літаки (вертольоти) проводиться після закінчення завантаження ОВСТ і майна безпосередньо перед відправленням військового ешелону (команди) або виходом судна в море.

Відповідальність за навантаження, розміщення та кріплення ОВСТ, а також за посадку особового складу покладається на начальника військового ешелону, а під час перевезення водним (повітряним) транспортом – на командирів кораблів (літаків, вертольотів).

9.2.13. Артилерійський підрозділ, який перевозиться залізничним (водним) транспортом, додатково забезпечується запасом продовольства на весь шлях руху і на час розвантаження.

9.2.14. Управління у військовому ешелоні (на судні) здійснюється з використанням проводових засобів зв'язку, особистим спілкуванням, за допомогою посильних, а також світловими і звуковими сигналами.

Оповіщення про повітряного противника, РХБ зараження здійснюється сигналами, встановленими начальником військового ешелону, а також сигналами, які застосовуються на транспорті.

9.2.15. На випадок вимушеного припинення перевезення артилерійський підрозділ повинен бути готовий до розвантаження (висадки) у непідготовленому місці, продовження пересування до місця призначення своїм ходом або до розгортання і ведення бойових дій.

З прибуттям до кінцевого пункту перевезення артилерійський підрозділ швидко розвантажуються (висаджується) і виходить у район збору в готовності до виконання бойового завдання або до виходу в район зосередження.

9.2.16. Дивізіон (батарея) може здійснювати пересування комбінованим способом за варіантом, коли спочатку артилерійські підрозділи здійснюють марш, а після цього перевозяться визначеним видом транспорту і навпаки.

Планування пересування комбінованим способом, порядок роботи командира артилерійського підрозділу та штабу відповідає порядку їх роботи під час планування маршу та перевезення.

10. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ

10.1. Основи забезпечення

10.1.1. Забезпечення бойових дій артилерійських підрозділів полягає в організації та здійсненні заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для виконання визначених їм бойових завдань. Воно здійснюється безперервно під час підготовки та у ході ведення бойових дій, включає бойове, морально-психологічне, логістичне та медичне забезпечення.

10.1.2. Забезпечення організовується відповідно до розпоряджень командира артилерійського підрозділу та розпоряджень вищого штабу.

10.2. Бойове забезпечення

10.2.1. Бойове забезпечення бойових дій артилерійських підрозділів полягає в організації та здійсненні заходів, спрямованих на виключення раптовості нападу противника, зниження ефективності його вогню та ударів, створення сприятливих умов для успішного виконання бойових завдань артилерійськими підрозділами.

Видами бойового забезпечення є:

- а)** артилерійська розвідка;
- б)** охорона;
- в)** радіоелектронна боротьба;
- г)** забезпечення безпеки дій;
- д)** інженерне забезпечення;
- е)** радіаційний, хімічний, біологічний захист;
- ж)** топогеодезичне забезпечення;
- к)** гідрометеорологічне (метеорологічне) забезпечення;
- л)** балістична підготовка.

10.2.2. Артилерійська розвідка – сукупність заходів, які проводяться артилерійськими командирами (начальниками), штабами (відділеннями) і підрозділами з метою добування розвідувальних відомостей про противника і місцевість, необхідних для підготовки і успішного ведення бойових дій артилерії та здійснення ефективного вогневого ураження.

Основними завданнями АР є:

- а)** розвідка та дорозвідка об'єктів (цілей) противника, призначених для ураження вогнем артилерії;
- б)** обслуговування стрільби артилерії;
- в)** спостереження за діями і положенням противника та своїх військ;
- г)** встановлення застосування противником нових засобів і способів збройної боротьби.

10.2.3. Охорона в артилерійських підрозділах організовується і здійснюється відповідно до розпоряджень вищого штабу з метою:

- а)** недопущення проникнення розвідки противника в район дій (розташування) артилерійських підрозділів;
- б)** виключення раптового нападу на них наземного та повітряного противника;
- в)** забезпечення підрозділам, що охороняються, часу і вигідних умов для підготовки та ведення бойових дій.

Охорона здійснюється:

а) в артилерійських підрозділах артилерійської бригади – силами і засобами підрозділу охорони артилерійської бригади;

б) в артилерійських підрозділах загальновійськової бригади – силами і засобами загальновійськової бригади.

Артилерійські підрозділи охороняються:

а) під час ведення бойових дій – бойовою охороною;

б) на марші – похідною охороною;

в) при розташуванні на місці – сторожовою охороною.

За будь-яких умов обстановки організовується безпосередня охорона.

10.2.4. Радіоелектронна боротьба організовується і здійснюється з метою дезорганізації управління, зниження ефективності ведення розвідки технічними засобами, застосування зброї і бойової техніки противника, а також для забезпечення стійкості роботи систем і засобів управління своїми військами та зброєю. Вона організовується і здійснюється на підставі розпоряджень вищого штабу та вказівок безпосереднього командира.

10.2.5. Забезпечення безпеки дій організовується і здійснюється з метою приховування діяльності підрозділів та введення противника в оману відносно складу, стану, місця розташування артилерійських підрозділів та характеру їх дій.

Завданнями забезпечення безпеки дій в артилерійських підрозділах є:

а) досягнення скритості фактичного місцеположення та діяльності своїх підрозділів;

б) введення противника в оману щодо складу, стану, положення підрозділів артилерії, їх бойових можливостей і характеру майбутніх дій.

10.2.6. Інженерне забезпечення організовується і здійснюється з метою створення підрозділам необхідних умов для своєчасного та прихованого їх висування, розгортання і маневру, підвищення захисту особового складу, озброєння і техніки від усіх засобів ураження.

Основними завданнями інженерного забезпечення є:

а) інженерна розвідка місцевості на позиціях, рубежах і в районах;

б) фортифікаційне обладнання позицій, рубежів та районів, які займають артилерійські підрозділи;

в) підготовка під'їзних шляхів і шляхів маневру;

г) улаштування інженерних загороджень;

д) обладнання пунктів водопостачання;

е) проведення інженерних заходів маскуванню та захисту від ВТЗ;

ж) проведення інженерних заходів щодо ліквідації наслідків ударів противника та руйнувань.

10.2.7. Радіаційний, хімічний, біологічний захист організовується і здійснюється з метою забезпечення підрозділам необхідних умов для виконання поставлених завдань під час дій в обстановці РХБ зараження, підвищення їх захисту від високоточної та інших видів зброї застосуванням аерозолів (димів).

Основними завданнями РХБ захисту в дивізіоні (батареї) є:

- а)** виявлення та оцінювання РХБ обстановки;
- б)** підтримання живучості підрозділів в умовах РХБ зараження;
- в)** ліквідація РХБ зараження;
- г)** маскуванню дій підрозділів і об'єктів із застосуванням аерозолів (димів).

10.2.8. Топогеодезичне забезпечення організовується і здійснюється з метою підготовки та своєчасного доведення до командирів топогеодезичних даних, необхідних для вивчення та оцінювання місцевості під час прийняття рішень, планування бойових дій, організації взаємодії й управління, для розвідки цілей і безпосередньої підготовки стрільби й управління вогнем.

Топогеодезичне забезпечення включає:

- а)** забезпечення підрозділів топографічними картами (аерофотознімками), списками координат пунктів геодезичної мережі;
- б)** проведення заходів, що забезпечують своєчасне та якісне виконання топогеодезичної прив'язки (вивірка приладі, підготовка їх до роботи тощо);
- в)** розрахунок і доведення до підрозділів таблиць дирекційних кутів світила;
- г)** доведення і використання даних посту передачі орієнтування;
- д)** доведення до підрозділів координат вихідних точок на маршрутах переміщення, в районах ВП та КСП;
- е)** топогеодезичну прив'язку елементів бойового порядку (визначення координат, абсолютних висот та дирекційних кутів орієнтирних напрямків);
- ж)** контроль топогеодезичної прив'язки.

10.2.9. Гідрометеорологічне (метеорологічне) забезпечення організовується і здійснюється з метою підвищення ефективності виконання вогневих завдань, всебічного врахування гідрометеорологічних умов при підготовці і веденні бойових дій та проведення заходів зі зниження впливу погодних умов на особовий склад та ОВСТ.

Завданнями гідрометеорологічного (метеорологічного) забезпечення є:

- а)** організація безперервної метеорологічної підготовки стрільби;
- б)** своєчасне забезпечення підрозділів артилерії даними про очікувану і фактичну гідрометеорологічну обстановку в районі бойових дій;
- в)** негайне попередження (оповіщення) про очікувані (що почалися) небезпечні явища погоди і гідрометеорологічного режиму.

10.2.10. Балістична підготовка в артилерійських підрозділах проводиться з метою забезпечення високої точності стрільби. Завданням балістичної підготовки є визначення балістичних умов, що враховуються при стрільбі.

Балістична підготовка в дивізіоні (батареї) здійснюється силами і засобами підрозділів. Балістичні характеристики гармат та боєприпасів визначаються як завчасно, так і під час виконання вогневих завдань.

Балістична підготовка в дивізіоні (батареї) організовується і здійснюється на основі розпорядження з балістичної підготовки вищого штабу.

10.3. Морально-психологічне забезпечення

10.3.1. Морально-психологічне забезпечення – сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом заходів щодо впливу на свідомість і психіку, морально-психологічний стан особового складу.

Складовими МПЗ є:

- а) інформаційно-пропагандистське забезпечення;
- б) психологічне забезпечення.

10.3.2. Інформаційно-пропагандистське забезпечення – цілеспрямована діяльність командирів (начальників), службових осіб органів МПЗ щодо впливу на свідомість особового складу з метою формування у нього стійкої мотивації до збройного захисту, територіальної цілісності, державного суверенітету України, адекватного розуміння бойової, воєнно-політичної та суспільно-політичної обстановки, змісту отриманих завдань, умов та особливостей їх виконання.

10.3.3. Психологічне забезпечення – цілеспрямована діяльність командирів (начальників), службових осіб органів МПЗ з метою формування, підтримання і поновлення в особового складу психологічної готовності та емоційно-вольової стійкості до виконання отриманих завдань у будь-яких умовах обстановки, зниження психогенних втрат та збереження психічного здоров'я військовослужбовців.

10.3.4. Морально-психологічне забезпечення організовується в усіх видах бойових дій. Командир артилерійського підрозділу здійснює керівництво МПЗ через заступника з МПЗ та на основі розпорядження з МПЗ старшого командира.

10.4. Логістичне забезпечення

10.4.1. Логістичне забезпечення – це процеси планування, організації, управління інформаційними потоками (процесами) і моніторинг ефективного і безперервного визначення потреб в ОВСТ, МтЗ за класами постачання; своєчасне забезпечення ними; надання послуг артилерійським підрозділам; організації зберігання, проведення технічного обслуговування, діагностування, відновлення, експлуатації та застосування (використання за призначенням) ОВСТ; реалізації списання надлишкового ОВСТ і МтЗ; планування та здійснення військових перевезень МтЗ; задоволення послуг лазне-прального та торговельно-побутового обслуговування; організації харчування; організації

розквартирування артилерійських підрозділів; організації обслуговування та експлуатації об'єктів військової інфраструктури.

10.4.2. Основними функціями логістичного забезпечення є:

- а) забезпечення ОВСТ, МтЗ і послугами;
- б) технічне обслуговування та відновлення (ремонт) ОВСТ і МтЗ;
- в) переміщення та перевезення (транспортування);
- г) інфраструктурне забезпечення.

10.5. Медичне забезпечення

10.5.1. Медичне забезпечення організовується і здійснюється з метою збереження боєздатності та зміцнення здоров'я особового складу, попередження виникнення і розповсюдження захворювань, своєчасного надання медичної допомоги пораненим і хворим, лікування та найшвидшого повернення їх до підрозділу.

10.5.2. Медичне забезпечення в дивізіоні включає: проведення лікувально-евакуаційних заходів, санітарно-протиепідемічних (профілактичних) заходів; організацію медичного захисту особового складу від ЗМУ і несприятливих екологічних чинників; забезпечення підрозділів медичною технікою і майном.

10.5.3. Медичне забезпечення організовують: командир дивізіону – особисто, а також через штаб, командирів батарей та начальника медичного пункту дивізіону; командир батареї – особисто та через санітарного інструктора батареї.

Безпосереднім організатором медичного забезпечення в дивізіоні є начальник медичного пункту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Доктрина розвитку військових публікацій у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 03.06.2020, ВКДД 7-01(01).01
2. Наказ Генерального штабу ЗС України від 26.12.2018 № 460 “Про затвердження Тимчасового порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”, ВКДП 1-00(03).01.
3. Директива Генерального штабу Збройних Сил України від 13.03.2020 № Д-6 “Про організацію розробки доктринальних документів Збройних Сил України”.

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

[illegible]

